

«ՍԱՍՆԱ ԾՌԵՐ» ՀԵՐՈՍԱՎԵՊ

1(1). ՏՄՎՏԻ ՀԵԿՑԱՏ

Մ

ՄԱՐԿ ՓՈՇԽՆ ԵՎ ԻՐ ԶԱՎԱՐՆԵՐԸ

Մարդ քաղաքում աեոնի մէ հայ փաշը.
 Գունենը իրենց դղը:
 Փաշի մէ տնկ խըրաք ը'չդեսնը:
 Ուր գերթսն, գըսին՝ քոռ փաշի դղեր էգան:
 Գիկան, հայրի'գ, - գըսին, -
 Տիղմ', տուրմ' չկը՝ քու անկ սաղսուք,
 Որդեղ գերթա՝ք, գըսին՝ քոռ փաշի դղեր էգան:
 - Է՛, լա՛ո, տիղ ունիմ, չըք գըռնը պերը:
 - Հայրի'գ, ի՛մալ չըք գըռնը պերը:
 - Լա՛ո, տժվա՛ր ը:
 - Ի՛մալ:
 Մըր բախչեն գուլ ըգանը.
 Դաս դարուն նուր մէ անկամ գալուսի,
 Իրենք դարի գանը, էլ չալուսի՝ միճն դաս դարի:
 Եթե ըդ գուլ ըզըդեր պերեր, լըս ուղիմ՝
 Ըմ աչք գլավնը:
 Գըսը. - տժվար է՛, լա՛ո,
 Ըս դարի կարուն գուլ գալուսի,
 Մայիսի քսանհինգին, քսանվեցին՝ գալալի,
 Եթե օր տուք բոգեր-պերեր, լըս ուղիմ՝
 Ըմ անկիր գլավնը:
 Պայց մեգ-մեգ էրթեր բըհեր,
 Իրենքով չերթեր:
 Միչ դղեն գըսը. - Յը՛ս գերթամ:
 Գերթը, գըրիը, գես կիշեր գանցնի՝
 Մէ հադ դև գիկը բոգը գուլ ու գերթը:
 Առավոտ գիկը, հեր գըսը. - Ի՛նճ եղալ:
 Գըսը. - Կըց պոնեն ըմ անկիր գաբեն, ննջայի,
 Էլիմ-իշիմ՝ գուլ չկը:
 Մխարդանք գըսին. - Զնկլո՛ւխ,
 Կիշիրմ՝ էր, չգըռցա՛ր մայիր իմայ:
 Միճենգ ախպեր գըսը.
 - Ղե՛ս, դարիմ՝ էլ իմալ լըս գալերիմ:
 Միճենգ ախպեր գերտը գնսաի,
 Դեսնը՝ էլի դև էգալ, բոգից դարալ, ինք չդեսալ:
 Կնայ բզդիգ ախպեր հարցեց ըսեց.
 - Ի՛նճ եղալ:
 Ըսեց. - Ըմ ախպոր խոսք ջիշտ էր,
 Բըհեցի, կըց պոնեն ըմ անկիր գաբեն,
 Պայի՛ գուլ դարիի էր:
 Բզդիգ ախպեր ըսից. - Լա՛վ:
 Մյուս դարին, էլօր դարին կնայ, նստալ բայից,

Դեսալ՝ դև էգալ. ծիռ թըլից կգուլ,
 Ընքի թուր թըլից, պայօ դև գուլ բոգից փախալ:
 Ընգալ իդիվ դևին:
 Դը՛, Մարա քաղաքն ը, ամենամիչ քաղաք առաճի
 ժըմընագ,
 Գիհանը քաղքից տուրս, գըսը տաշաով՝ չիըսնի,
 Զտուպեն կինը թը ուր կնալ:
 Գտառնը գիկը, գըսը.
 - Մ'տխպեր, ըմ հոր գուլ դանոզ՝ մէ դև ը,
 Բըչեր էրթա՛ք, հտներ իմ դաշտ.
 Յըս կինամ դոր ը կնայի, ըդ ուղղույթամբ գերթաք,
 Որդեղ էղնի, խո չթոնի էրգինք,
 Գերթանք պոնիք՝ սպանիք,
 Պերիք գուլ իկակ, սախսուք մըր հոր անկ:
 Գելին իրիք ախպեր գերթան,
 Դեսնան՝ իրիք ջամփը գալաժնվի,
 Բզդիգ ախպեր առաճն ը,
 Մէ ծերունի մարտ հընդը ըդեխ:
 Պարև գիդը, պարիվ գառնը:
 - Գըսը, - գըսը, - Էս ջամփաներ ո՛րն ը լավ, ո՛րն ը վադ:
 Գըսը. - Էս ջընըբար սովորագան ջընըբար ը. Գերթան՝
 գիկան:
 Էս ջընըբար՝ ախտը-բախտը.
 Գարոզ ը իկը, Գարոզ ը չիկը,
 Էս ջընըբար կնայող՝ էդ չտառնը, անհնարինը:
 Գելի միչ ախպոր գուղարգը Էն ջանաբար,
 օր սովորագան ը,
 Միճենգ՝ ըդ ախտը-բախտը,
 Ընքի ընգալ կնայ էդ ջանաբարով,
 Օր էրսալ գը, իկալ՝ չկը:
 Գըսը կըր օրն, գերթը:
 Էգալ արիվ մերմդոքինը՝
 Մեգ հընդը առաճ գփախնի, գվալը,
 Գընգնի կեղին չոքերի վրը,
 Մեգ էլ գելի վալը:
 Գըսը ծին գերթը:
 - Մ'մարտ, - լըս մարտասպան չիմ,
 Ընչի՛ գվախենաս,
 Ընչի՛ գփախնիս, ինչի՛ գենիս ըդբես:
 - Է՛, ջանէ, ըդի Բաջանց քաղաքն ը,
 Բառսուն օր գընի,
 Բառսուն օր՝ իմայ գանը,
 Մնայ մէ քսան ըրըր
 Արտեն դըրգը գփազվի,
 Յըս գմամ տուրս:
 Էդի գնսաի դդի ծիռ վրեն, գերթը,
 Ինք գմղնի, դըրգը գանցնի,
 Դըրգը գփազվի:

Գփագվի, բզդիգ դղեն գմը աուրս,
 Գնասի ծիու վրեն՝
 Է՛ս լան, Է՛ն լան, չէ՛, պոլոր, ամփողջ քաղքի չորս
 գողմ քարիսպ ը,
 Մինագ ըդ մէ դըրգըն ը
 Ծիու վրեն գիւր.
 «Յըս աառնամ էրթամ, ի՞մապ էրթամ,
 Է՛, մնամ Է՛լ, քառսուն օրը»:
 Սասու հրամանով ծին լեզու գելի գըսը.
 - Դղա՛, միւր,
 Իճի պըմ բոճիգ ցաչ գաքի,
 Լա՛վ քինդ գաքի.
 Նսաի դուր խաղմ՝ պըսի էս տաշաի մեն, քողնցու,
 Յըպ օր քողինք շրճավ խաղխսի վրը,
 Գըսիւմ՝ պըու աճկեր խաղո՛ւ,
 Իսնով չէ, ասսով՝ պըպի գմդում քաղքի մեն:
 Դղեն գըշը պծին,
 Ծին ինք իրան գըղնի՛, գփոփոի՛ գըսը.
 - Ջըպի բի՛նդ բըհը, պըու աճկեր խաղո՛ւ,
 Ջղղեն գըջը քաղքի մեն:
 Գիճնի քաղքի մեն, գիճնի ծիուս:
 Խուդ ը, արող ը.
 Ջծին գըողը, պոլուր հնդին քնուգ,
 Խանութնիր՝ պած.
 Է՛ն որ աուրս, Է՛ն որ նիրս,
 Սա՛դ քնուգ ին:
 Մեգ էլ գղեսնը, մի դիխ լուս գերնը:
 Գըսը. «ըղեխ մարա ըգւսնը»:
 Գերթը լուսի վրը.
 Զառսուն հադ բալթաբան՝
 Բալթեք ուրանց թևի վրը ըղթես գաննուգ,
 Գսիքի մեգ մյուսին՝
 Զառասունն էլ ցաչ գընգլին, քնուգ ին:
 Գընցնի պըղուք,
 Զառսուն հադ թրավոր՝
 Թրիր բադրասա գանաչ ին,
 Ըղուք էլ գընգլին:
 Զառսուն հադ նիպագավոր ը,
 Ընդուք էլ գայնաչ՝ նիպագ ուրանց ծեռ,
 Գսիքին մեգ մյուսին՝
 Ըդ քառսուն լը գընգլին:
 Գընցնի լուսի վրեն,
 Գղեսնը, օր մէ ախճիգ ը.
 Ուրանց թակավորն ը, ընդը բարգուգ:
 Մի պարծ հընդը կլխին,
 Մեգ՝ օղնհրին,
 Մեգ Է՛ն գոխկ, մեգ՝ Է՛ն գոխկ,
 Մի ֆընար կլխին, մեգ՝ օղնհրին,
 Մեգ Է՛ն գոխկ, մեգ՝ Է՛ն գոխկ,
 Մի խըֆը կլխին, մեգ՝ օղնհրին,
 Մեգ Է՛ն գոխկ, մեգ՝ Է՛ն գոխկ:
 Գպոնը պըղուք գփոխը.
 Կլխին գպերը օղներուն,

Օղներուն՝ գպերը կլխուն,
 Ֆընըրնիր գփոխը, խըֆեն գփոխը.
 Ախճիգ սիրո՛ւն ը,
 Դղի սիրդ խըրաք գեղնի...
 Գպոնը պփեշ աառցու՝
 Յոտ վարդիք ը ախճա վրեն,
 Էրգու հադ գիճու.
 - Վա՛ր, - գըսը, - յոս ի՛նճ ը գենիմ,
 Թոքը՛ Էղնի, յոս ըմլը սրսն չըմ էնի:
 Գթողը գերթը:
 Մէ քիչ գերթը, չէ՛, ջըհել դղը յո,
 Միաք փոխվիր ը, չար մոիր ը մեն:
 Գաառնը գիճը, Էրգու վարդիք լը գիճու,
 Մեգ լը գթողըրի, գերթը,
 Միրդ դանու չիդը.
 Էրգո՛ւս լը գիճու, գմը մեգ:
 - Փի՛, - գըսը, - ամո՛ւս ընչի, ըղթես պւսն,
 Գպոնը ախճա էրիս գըաքը,
 Բոթեգան գսնը՝ խալ գընգլի:
 Գթողը ընթես, դըրգըհի աուռ պայ,
 Գնսաի պուր ծին ու գերթը,
 Դեսնանք հըլը ո՛ւր գերթը:
 Կնայ: Զշեց պծին կնայ,
 Իրգուն օր արիվ մեր գմդներ՝
 Հըսավ պալաաի աուռ:
 Ծին ըսավ (ծին լը գխսը),
 - Գերթանք էս շենքի աուռ,
 Գերթաք հըվպի վրեն,
 Մէ հադ չինարի չառ գը,
 Ծինարի չառի դագ՝ մէ գարաս գը,
 Գարասի մեն՝ լիք գուրը ը,
 Մէ հադ թուր հընդը գուրի մեն պըրգուգ,
 Գերթաս, թուր թըլխ քու ծեռ, թուր չիքը,
 Գըսիս. «Յա՛, հայն ու կինին, դեր գենաանին,
 Իմ դըրք մե՛գ ը, Էրգո՛ւս չեղնի»:
 Թուր խոռալեն գիճը քու ծեռքի հիդ,
 Ինչու վըր գպըգիս՝ մէ դըրք գըրգիս,
 Թը քըշեցիր Էրգուրա, ըլ՝ գսախնը,
 Ըլ չըս գըոնը պոնը:
 Գերթը դղեն հըվպի վրեն,
 Գղեսնը, օր աոճին վարա հընդը հըվպի վրեն,
 Մրաեն չորցիր է.
 Գվերու պվարա արը ջեք:
 Գելի պթուր գքաշը,
 Գգաքը պըր թրու վրեն, գըսը.
 - Ըլ ըմ թուր կոյուչուն չունը...
 Գերթը, հուրի-փերին հընդը լուսամուդի վրեն.
 Գխեռը, գըսը. - Յըմա՛ն դղը՛, ուսա՛ն հանդբար,
 Հիմի դև գիճը,
 Հիմի Էգա՛վ, Էգա՛վ, վախթն ը
 - Է՛, հուրի-փերի, ջամփուրդ մարա իմ,
 Ըղթես գենիս, ըր թիքեմ՝ հայ չիդա՛ս,
 Դևն Էգավ, դևն Էգավ, ի՛նճ գենը դև ընչի,

Գամ յս ի՞նճ գենհմ դևին:
 Ջամփորդ իմ, գերթամ ըմ ջամփու հիդ:
 Ագանճը դուն, գպերը մե քիչ հայ գիդը իրան,
 Աըսը. - Դո՞ր գիկը, գըսը՝ դի՞դը:
 Ըր կալաջ ջամփան գյուլու, - գըսը. - Դի՞դը կնը:
 Աերթը շենքի եղևով իճնի ըն ջամփեն, օր դև գիկը:
 Դեսավ՝ դևն եգավ լընգլընգալեն,
 Աիշը՝ թևի վրը շարիրը ը որսը. ջընըվարը, ինչը:
 Էգավ, - Է՛, - ըսեց, - որս ըմ դան տուռ,
 Յըս կնայցիր իմ սար ու ծոր որսի եղև գթդդիմ:
 Ըսավ. - Աի՛ր, նուր կոհացի:
 Ընի ջղայնուտենն՝ յառ պերից,
 Ծին թռավ առաճուց, յառ ընցավ,
 Դդեն՝ «Յա՛, հացն ու կինին, դեր գենտանին»,
 Ջթուր քըշեց, դև կլուխ շուռ դվեց,
 Բոռուց. - Մե՛գ էլ արի, մե՛գ էլ արի:
 Ըսից. - Յըս ըմ մորից մեգ իմ չնվի:
 Դև սաղգավ: Աուրից վերգու անգաջ, թըլից ջեթիր,
 Էգավ գմդի դուն՝ փերին զխեռը ու գշրճի:
 - Փե՛րի, - գըսը, - մի՛ վըխենը, մի՛ վըխենը,
 Խուրթան եղևիմ քեզ,
 Ահանը անգջնիր, գթըլը փերու առաճ:
 Փերինը. փրգվիր ը դևից,
 Աելի փայփայը, թը ինճ օր եղևի,
 Թուր գթաշը, արը երգսի արանկ:
 - Ա՛յ դղա՛, պիս հանեծիր ըմ դևից,
 Դև էր, ուտը էր, պաթ՝ լավ գաթերենը,
 Ջիշտը ը մինագ էք.
 Լավ գհակնեք, լավ գգաթեք, տմեն մի սրան,
 Հանեցիր պիս դևից,
 Թողեցիր ըղեխ որպ, անդեր:
 - Չ՛, - գըսը, - գիքա՛մ, հըլը դիխ ունիմ երթալու:
 Է՛, դղա՛, ըղի միչ ախպերն էր՝ Սիպտակ դև,
 Ըսից. - Աերթաս, Աարմիր դև՝ միճնեգ ախպեր, պի գուդը:
 - Էրթա՛մ, - ըսից:
 Էլավ առավորյան դդեն կնայց:
 Կնայց հըսավ միճնեգ ախպոր տուռ.
 Դեսավ՝ գուլ հընդը հըլվպի վրը պըրգուգ,
 Վերուց տրից պեն լը ջեթ, տառցավ եգավ:
 Փերին դեսավ, խեռաց.
 - Ա՛յ մտրտ, փախի՛, Աարմիր դև եգավ, հը՛ եգավ:
 Էղեխ լը ըսից. - Ա՛յ փերի՛, գդորմ՛ հըցի մեռա՞յ իս
 - Դո՞ր գիքը:
 - Հըդը ջամփով, պաթ՝ առու է՛ս ջամփով կնը
 Իճավ առաճ, դեսավ՝ Աարմիր դև եգավ,
 Իսկըթե՛ս, պուլում էր...
 Էգավ: Դդեն գըծըգի թուրնը ը քըշի գթրի միճուց,
 Ծինն ը ըսի՝ ընի պար ըր գպերը, տու պթուր թըլ:
 Էն որ պար գպերը՝
 Ծին գփնչը առաճուց,
 Դդեն պթուր գթըշը, դև պկլուխ շուռ գիդը.
 - Մե՛գ էլ արի՛, մե՛գ էլ արի՛.
 Աըսը. - Ըմ մորից մե՛գ իմ չնվի:

Դև գընգնի: Ագդրը վերգու անգաջ, գտրը ջեթ:
 Փերին ավելի գխեռը, գընգնի կեղևն,
 - Փերի՛, մի՛ վըխենը, մի՛ վըխենը,
 Խուրթան եղևիմ քեզ,
 Ահանը անգջնիր, թըլը առաճ:
 Ըլ գելի փերին փատավի ընքի,
 Աուդին, գխմին, գելին քարգին,
 Ըղի գթաշը պթուր, տրը միճվին:
 - Ա՛յ դղա, տու ինչ ապադեցիր ուտի ընդը,
 Հիմի պըս գթողիս անդեր,
 Ջընըմին, թը ուտը էր, դև էր,
 Յըս ինչթե՛ս ըլ աթրիմ:
 - Չ՛, ըս պքվի չըմ թողը, դիխ ը գերթամ,
 Իկամ՝ նուր գառնիմ դանիմ պքվի երթամ:
 - Դղա՛, - գըսը, - ըղուք իրիք ախպեր ին,
 Սիպտագ դև միչ ախպերն էր,
 Ըմ միչ ծուր Սիպտագ դևի չեռքնը,
 Աարմիր դև միճնեգ ախպերնը,
 Ըղուք թուլ ին, - ըսավ,
 - Յըս արտեն էս Աարմիր դևի ծիռն իմ,
 Ամը Սիվ դև. բզդիգ ծուրոճ մարտնը,
 Փչիլ գփշը, յա գելի պոնը պոի մեճ՝ գմշրը՝ թափը.
 Ըսից. - արի մի՛ կնը:
 - Չ՛, - ըսից, - գերթամ:
 Էլավ առավորյան կնայց:
 Կնայց: Իրիգուն էս վախտ էր,
 Հըսավ Սիվ դևի վերի տառնը:
 Կնայց ախպրի վրեն,
 Դեսավ՝ գուլ հընդը հըլվպի վրեն պըրգուգ:
 Վերուց պեն լը արից ջեթ,
 Տառցավ եգավ շենքի առու:
 Փերին խեռաց. - Էգա՛վ, հա՛ եգավ:
 Ինճ էնեց՝ անգաջ չարից:
 Ըսից. - Ո՞ր գողմից գիկը,
 Ըսից. - Տու եդթե՛ս կնը:
 Էգա՛վ օր եգա՛վ, Սև դևի դուն ավրի,
 - Է՛, - ըսից, - շող օր շողը,
 Իմ դերիդորիայի վրայով չանճնի,
 Օճն օր օճը, ըմ դերիդորիայի մեճ չմդի,
 Էս ի՞նճ աղվիս ը եգի:
 Որս ըմ դան առու՝
 Կացեր իմ սար ու ծոր որս ը գթդդիմ:
 Դդեն ըսից. - Աի՛ր, նուր կոհացի:
 Դև ջղայնացավ, յառ պերից՝
 Ծին փնչաց, դդեն պըրգից պկլուխ թոցուց,
 Անգջնիր գդրից, թըլից ջեթ,
 Վերուց գուլ ու առուցավ թալադ:
 Կիշիրը, մութնը.
 Հուրի-փերին կինը իրը մարթնը,
 Տուռ սրացուց, ըր դեսավ դդեն ը՝ ուշաթափ եղավ:
 Դդեն հըսավ ճուր լցից,
 Հա՛ մաժի՛ց, պերից ըղուր ուշքի,
 Փատվավ շլինք, անգջնիր թըլից առաճ:

Ըդրա հիդ հաշտվաւ, մեզ դիւ բարգան,
 Էլան առավողյան, Էդ դնին ինձ ունը-շունը.
 Օսկի ը, ճորի ը, վերույ,
 Զօսկիք լսիս խուրջեք, պարծաւ,
 Վերույ բզդիգ փերին Էգաւ միճնեգ քուրոն դուն:
 Էգան, Էրգու քուր դեստն վիրար,
 Փատվտն իրուր, ինձ Էղաւ, ինչ չէղաւ,
 Ըդ էլ՝ ինչ օր թանգարծեք Էր, հըլժքեց,
 Լսից թեոնէր, Էգան:
 Էգան մյուս քուրոն մող:
 Էլի ըդքես, վերսին վուրանց աքրանք, ընգան ջընըքար:
 Էգան, Էգան հըսան քիչի քով.
 Հըլը հընտը քամփու վրեն,
 Ըսից. - Ղաղ' Էգա՞ր: Ըսից՝ հա՛:
 - Թուպմ' ըն վարտի թփից դուր ինչ:
 Ղղեն դվից, քիչեն գերաւ, ջըհելացաւ, տառցաւ
 Էրիդասարդ:
 - Օհո՛, ըքը, - ըսից, - իմ Էրգու ախպեր Էգե՞ր ին,
 Ըսից. - Չըն Էգի:
 Ըդի գվըխենը, ըր վերու վհուրի-փերեքն Էրթը,
 Ղը՛, արտեն ջըհել դղը յը:
 Ըսաւ. - Յըս գերթսմ ըմ ախպրդանց քսմագ,
 Էս հուրի-փերեք ի՞նձ գընտունիս քեզ:
 Ըսաւ. - Ղո՛ւր ընչի քուր: Ըսից. - Չմի՛դը:
 - Ղո՛ւր ընչի մեր:
 Ըսաւ. - Չմի՛դը,
 - Ղո՛ւր ընչի սընըմեր, աստվաչամեր, գուս Մըրը՛մ:
 Թողից ըդույ ուր մող,
 Անայ միճնեգ ախպրդ քաղաք:
 Անայ դեսաւ, օր կայիր յաշ ը գվը յաշխանի առու:
 Առաւ թապից, Էգաւ:
 Էգաւ, ըսից, - Մ'ախպեր, Էս հուրի-փերին իր
 ունեցվածքով՝ քե՛զ:
 Անայ միչ ախպրդ քամագ,
 Ղեսաւ, օր գողովմ' առի շըլագ,
 Ախպ ը գըր դանը քաւքից տուրս, թապը:
 Առաւ վեն լը թըլից,
 Պերից միչ դնի գին, ըր աքրնքով հանծնից ընքի:
 Միչ ախպերն ը յապրդախ:
 - Ախպե՛ր, - ըսից, - գուլիր պերեցի՞ր,
 Ըսից՝ հա՛:
 Ըքը. - հըլ իղա՞ս դեսնամ:
 Գհանը քերեն իդը ախպրդ:
 Ըքը. - մ'ախպե՛ր, թըխ մնը ըմ մող:
 - Է՛, թը՛խ մնը:
 Գվերու տըր քեք,
 Գսովրցու մեգել ախպեր գըսը.
 - Օդի ճրհորմ՝ գանը,
 Բդի իճնիք մեճ, ճուր քըշիք:
 Յըս տու օր կայիք ճրհորի պերան՝ գգովինք,
 Յըս քսի գըսիմ. - Ի՞նձ ը, միչ ու բզդիգ չկա՞նը.
 Գիքը ինք մղնի ճրհուր, բզդիգ ինք ը,
 Գթողինք ճրհորի մեճ, Էրթանք:

Թըճենը կնայինք, մըք ընուր առաճ՝ կոյուչուն չունիք:
 Էդ բզդի քուր՝ ըր նշանայ հուրի-փերին, ոմդար ը,
 Ռոմ ը քսի, խունգ Էր իշի, ինձ Էր իշի,
 Կինէր, օր փործանք մը գպերին ըր մարտու կլուխ:
 Գդեսնը, ըր հորի վըր միչ ու միճնիգ ախպեր գվիջին,
 Միչ ախպեր շըխամ՛ը գպըգը.
 - Իշի՛ քուռա՛գ, միչ ու բզդիգութուն չկա՞նը:
 Բզդիգ գերթը. - Ա՛յ ախպեր, ի՞նձ ը Էդի:
 - Ընչի գըսը՝ իճի ճրհո՛ւր, ճուր քըշը:
 - Մ'ախպե՛ր, յը՛ս, գիճնիմ, յը՛ս գիճնիմ:
 Ըդ հուրի-փերին գ'գանճը, գըսը.
 - Մ'իճնի՛, գքսի գսըրին հուր:
 Է՛, սրիգը, յըս ի՞մալ գթողիմ ոմ ախպրդանք իճնին:
 Գըսը. - Չքե՛զ գթըլին հուր:
 Ա՛ո Էս պոտնույ, տիր քու չույ, կնը,
 Թը ըդրգով յըս տու կղնտնք վիրար,
 Թըճը՝ գիրար չընք կղնը,
 Չքեզ գթողին հո՛ւր, դը կնը՛:
 Գերթը գիճնի հուր, գթըշը ճուր, գվերճացու,
 Զքըշին թըլին հորու մեճ, գերթան:

Է՛, փաշի դղեքնին Էգան.
 Իրիք հուրի-փերի հիդ,
 Էրգու-իրեք պիտ օսկի ին պերի,
 Պայի թանկարծեք աքրանք,
 Գդանին թափին, ինձ - օր պերի ին:
 Գթապին քաղքով՝ իկան աճկալուս:
 Փաշեն գիարցու. - Ըքը ծըր ախպեր ո՞ւր ը:
 Գըսին. - Գովանք դներու հիդ, մըր ախպեր սպանվաւ:
 Բզդիգ հուրի-փերին՝ ուրանց հիդ չխոսը պոլորովին:
 Վարտ գիդան հայր գուդը, գսախնը, գըքիւնը:
 - Հայրի՛գ, - գըսին, - Է՛ս հուրի-փերին քեզ
 (բզդիգ ախպրդ գին):
 Էդ հուրի-փերին գընցնի սենյագ, գտուտ գարը:
 Փաշեն Էր, դեսաւ հուրի-փերին,
 Հոկին հընդը գթոնի, դը՛, ջըհելիցի ը:
 Զտուտ գպանը, գըսը.
 - Փաշը՛, խնդրում իմ,
 Ըմ գյանկին վոյ չտառնաս,
 Յըս Էրաում իմ արի,
 Ըդ դեվեցներու չեռքից քըշիր իմ:
 Յըս քդի՝ քառսունք նսաիմ,
 Զառսուն օր քդի ինչ վըր արիվ չառնը:
 Թող ըմ քառսունք լրանը,
 Ըմ ուխտ գադարվի,
 Ըլ յըս ո՞ւր գերթամ, յըս աու գառնինք վիրար,
 Էրթանք ռսագվինք, Էղնինք հըլալից մարտ ու գին:
 Փաշեն գընառնը:
 Տառնանք դդի վրեն.

Զապրգամ՝ գիկը, շրիդ թըլը, ըր ճուր հանը,
 Ղղեն հորույ գըսը.

- Տուր թընցե՛ք, յոս գիդամ ծպի ճուր:
 Գըըը, դղին լը գհանը հորույ:
 - Դղա լա՛ո, ո՛վ ը քպի քյի օդի:
 Գըսը. - Ըդ տաշտով օր իգիր եք,
 Դղդի եգան վիյ հադ ծիավոր,
 Ծկիդեմ, պերեցին պըսի գոնեցին, քյեցին օդի,
 Զաշեցին պճուր, հեդո գդրեցին շրիդ,
 Զըսի թողեցին մեճ՝ կացին:
 Ըբը. - Ի՛նճ ունիս:
 Ըբը. - Ո՛չ մի պան:
 - Մե պան չունի՛ս. հեր, մեր, քուր, ախալեր:
 - Ո՛չ մի պան, որպ դղը իմ:
 Ըդ բապրգանքաշին դղը չունը,
 Գըսը. «Մեխկ ը, դանիմ էնիմ ընչի դղը»:
 Գվերու հիդ ու գերթը:
 Գերթը, թը ինչքան գանցնի, քսան, քսանհինգ օրը,
 Գերթը մե սահմանով բդի անցնի:
 Բապրգանքաշին իրը մշկդանց գըսը.
 - Սոաճին դենն ըդբես պեռով ընաունե՛ն,
 թողեն մպի երթեք, լա՛վ գեղներ:
 - Հայրի՛գ, օ՛վ ընտուներ:
 - Լա՛ո, - գըսը, - էսդեխ մե պոռը բեգ ըգանը,
 Ըր սահմանով իկան ընցնին,
 Զսամփի փաջ գուպը:
 Գըսը. - Ըդ մե դևով պեռով-պանով ընաունե՛ն,
 Յըսի շադ շնորհագույ եք:
 Ծեն չենը, գիկան քամպեն,
 Յոս հոկի հնդին քամպու վըը նստած:
 Բապրգան գըսը. - Պոնե՛ք պառճին դենն,
 Պեռով-պանով դարեք՝ ծպի:
 Թապի՛ր, սրիգը, պոլուր թապը:
 Զըշեցին, ինճ լավ թոպ ըգանը, հանին տիպին:
 Դղեն գերթը գըսը.
 - Մխարդա՛նք, արեք պընչի լը ենեք շիրին,
 Դվեք ընչի պան մը:
 Մեգ գըսը. - Էլը՛, շըխամ՛ գիդամ պըու անգըդագ, սադգի՛ս:
 Ու հընդը թոգիր գաբին,
 Թըլին աբրանք ծիաներու վրեն՝ երթան:
 - Մխարդա՛նք, արեք պգես դվեք ընչի, պգես դարեք:
 Ըդի գապրգանը:
 - Հո՛, հո՛, - գըսը, - դը ելե՛ք կնացե՛ք,
 Ծպի ո՛չ մի թիւ չմի՛դը:
 Ըդոք գելին գաննին.
 Գըըըը պթուր, յոս լը գլփը՝ կեդին:
 Գնստի մեգի ծին ու գեդի ըդ քաղաք,
 Ռասա եգողին՝ գպըրգը,
 Գհըսնի փաշի առու,
 Գմ՛դի հըմը պփաշեն գթըլը կեդին, չոք գպըրգը սրդին:
 - Յըման, դդա՛, խնարում իմ պըմ գյանկ խնայը,
 Ամփոդջ մնացա՛ն էլ դա՛ր,
 Թոբեն ինչ վրը եղնի, քամփեն ապադ ը,
 Ըժդն ու ըժդադին վրեդ՝
 Կնը՛ ապադ արի՛:

Գելի գկրը, օր իր երթ ու գալ ապա՛դ ը:
 Դղեն գվերու գպերը:
 Բապրգան փախի մդի պլուրի իդն,
 - «Միգը, - գըսը, - ըդուր սպանիր ին,
 Էգան, մպի պոլուր գապանին»:
 Գելի դղեն գանճը. - Սրե՛ք, արե՛ք:
 Գիկան տասավորին:
 Գտասավորը պուր աբրանք, գաաունը:
 - Բապրգանքաշի՛, - գըսը,
 - Ըմ կինալով՝ յոս քու լավության դգիյ էլը,
 Հիմի թող գիդա՛ս ընչի, յոս երթամ:
 - Վա՛յ, լա՛ո, քու դուն ալրի,
 Զբապրգան սաղ քըը դար ու կնը՛,
 Հըլը թուլ լը չիդա՛մ:
 - Ծե՛, ընչի ո՛չ մե պան, ո՛չ մե կոպիգ բեակ չե,
 Միննագ թող դուր՝ յոս երթամ:
 - Աճողությո՛ւն, - գըսը, - կնը՛:

Ուրեմն, Էդեսունութ ավուր վրը դղեն գիկը Սսըր:
 Գերթը օսկերչու խանութ,
 - Օսկերչի՛, - գըսը, - ոչ մի պան քպնիյ չըս ուպը,
 Միննագ հապ իդաս ընչի ուդիմ,
 Ծըսիս թը՝ վարթեդություն ը գուպը սովրի,
 Զըն լը չըս սովրի, արխեին մացի,
 Զքու փութս տոն տու սարքը:
 Օսկերչին գըսը. - Լա՛վ:
 Գմնը օսկերչու քով:

Տառնանք փաշին: Փաշեն գըսը փերուն.
 - Ծըմնագ մոդեցիր ը, մնաց երգու օր,
 Հիմը ի՛նճ գըսիս:
 Գըսը. - Զեպնիյ գուպիմ մե հադ պոանույ.
 Օսկույ Էղնի, օսկի գաքավ մեճ,
 Օսկի ճդիր քամագ գդգդը,
 Ծդիր՝ պոսկե հադիգնիր հնդրին ուդին:
 - Ա՛յ փերի, ըմբես պան ուպեցի՛ր,
 Աշխըրկի երիս օ՛վ գաարկը...
 - Օսկերչի ունիս (կիդե՛ մարան եգիր ը օդի, խունգ ը իշի):
 Գըսը. - գանճը պի՛ր, սաիթը վրեն՝
 Գամ գպերի՛ս, գամ էլ չե՛ պքու կլուխ գպարգիմ:
 Գգանճը պերը, գըսը. - մինչև վաղը ես ժամին պերիս,
 Ծուշացո՛ւս, թըճը՝ քու կլուխ գպըրգիմ:
 - Ա՛յ փաշը, - գըսը, - յոս ի՛մալ սարկիմ,
 Օսկի պոանո՛ւյ, օսկի գաքա՛վ, ըբը՝ ճդիր հիդ գդգդը՛,
 Ծդիր օսկի հադիգնիր հնդրին:
 Գըսը. - Ծ՛ըմ կինը. գամ գաարքի՛ս պերիս,
 Գամ՝ պքու կլուխ գպըրգիմ:
 Օսկերչին իլալով, օդալալով գերթը:
 Գըսը. - Ի՛նճ ը եղի:
 - Ա՛յ լա՛ո, չըր աճողվի,
 Փաշի դղեք պերիր ին իրիք հադ հուրի-փերի,
 Ըն երգուս լավ ին, ըն մե քաշ քառասուն օր նսաավ

քառասունք,
 Ըսօր լը էլիր ը վըմ կլուխ գիդը վարգիս:
 - Ի՞նճ ը էղէ:
 Ըբը. - Պոտնույ բդի էղնի.
 Օսկի գաքավ մեճ, օսկի ճդիր հիդ,
 Ադգդը, հրդիր հըվըկին ուղին:
 - Մի՛ վախենը, - գըսը. - կնը օսկի պիր,
 Յըս գաարկիմ, վաղ իննին՝ գհըսում վքեպ:
 Ըբը. - Ինչքա՞ն օսկի:
 Աըսը. - Կնը վեդդում՝ օսկի ուլը,
 Թուղ իդը, օսկի շա՛ղ ունը:
 Աերթը գըսը. - Փաշը՛, օսկի չունիմ,
 Օսկի դուր, օր սարքիմ:
 Աըսը. - Տու ինչքան ուկիս՝ գիդամ,
 Աըսը. - դո՛ւր գես գող:
 Ալցնը բարգ, գպերը իքը:
 Աըսը. - թըլ օնի, թը՛խ մնը,
 Կնը, մէ բարգ էլ պնդուկ ա՛ո, արի՛:
 Աերթը, գառնը պերը:
 - Էդ էլ թը՛լ ընդէխ:
 Աըսը. - Դը էլի՛, սարկը:
 Աըսը. - Է՛, վարքիդ,
 Յըս ցերեգ չըմ սարքը, մարտ գդեսնը,
 Մի ժամվա մեճ գաարքիմ,
 Արխեին մացի, վաղ ժամի իննին՝ սարքաչ ը, մի՛ վըխենը:
 Իրգուն խանուտնիր փագվավ, փագը վքու տուտ,
 Յըս էլ միճու գողմից գփագիմ,
 Տու թո՛ւղ կնը:
 Օսկերչին գենը ըդքես:
 Աերթը, պայծ չիամպերը,
 Կիշիր էրգու անկամ գիքը:
 Աիքը ի՞նճ դեսնը.
 Հնդը չակունճ ծիոք,
 Աճարտը պնդուկ ու գուդը:
 - Հըյ վտ՛խ, - գըսը, - խտպից պերից,
 Պնդուկ ը գուդը:
 Աթողը, տուղ սիրդ գերթը:
 Առավոդ գիքը իշը՝ օսկի պոտնույ հընդը օնի,
 Պաց արից՝ գաքավ հնդը մեճ,
 Ծդիր քամտգ, գդգդալով գիքա՞ն հադիգնիր գուդին:
 Ադի կոցից դղեն, ըսից.
 - Դա՛ր, կնը դուր իրան:
 Դարավ դվից:
 Հուրի-փերին ըսից. «Հա՛, ուրեմն, դղեն հաստտդ էգիր ը»:
 Ըբը. - Պան չմնա՛ց, ըր վաղ էրթանք բագի:
 Աըսը. - Չէ՛, չմնաց:
 Ինք կիդի, օր արաեն Զաջանց քաղաքի թակավոր
 էլիր ը քնից,
 Դեսի՛ վերիս բաքո՛ւգ,
 Դըրգըհի տուտ սրա՛ց,
 Ադ բըհագնիր շրճո՛ւգ,
 Արտեն հայդնի յը՝ Զաջանց քաղաք մարտ ը մդի:
 Փերին գտառնը փաշին՝

- Ապերիս ընչի մէ հադ բագի դըրը՝
 Անգուկի խապըկի մեճ,
 Պանամ վըր ընգուկ,
 Հակնիմ բագի դըրե՞ն, էրթանք բագի:
 - Ա՛յ փերի, ըդի ուստը՞ գջարվի:
 - Օսկերչուն գանճը,
 Սաիքը վըրեն, վէ՛ն լը գպերը:
 Ագանճը պօսկերչուն,
 Աըսը. - Ա՛յ փա՛շը, ընի օսկույ էր, սարքեցի,
 Ադի շուր ը, յըս ի՞մալ ստրքիմ:
 Աըսը. - Չը՛մ կինը, կնը սարքը, վաղ չպերիս՝
 Զքու կլուխ գպարգի՛մ:
 Լալով, օղպալով գերթը:
 - Ի՞նճ եղավ վարքի՛դ:
 Աըսը. - փաշեն ըդքես ըսից.
 Ան դէլ գուլը մէ բագի դըրը՝ ընգուկի խապըկի մեճ,
 Հալավ հակնի, էրթը բագվի:
 Յըս գոյին էղնիմ,
 Յըս ո՛ւստը սարքիմ:
 - Յըս գաարքի՛մ, աու կնը՛ օսկի ուլը
 - Ինչքա՞ն օսկի:
 - Զիչ ուլը: Հա՛, կնը փեժգիրմ՝ վը՛րգ արի:
 Օսկերչին գերթը փաշի քով,
 - Հա՛, - գըսը, - ինչքան գուկիս՝ ա՛ո:
 - Չէ՛, գըպմ՝ օսկի լցիմ փեժգիր, էրթամ:
 Ապերը գիքը:
 Աըսը. - Կնը բարգմ՝ լը ընգուկ ա՛ո, արի՛.
 Զեդ լը աի՛ր օնի:
 Աըսը. - Դը՛ էլի՛, սարքը՛:
 - Զըդի մի ժամվա մեճ գաարքիմ:
 Ար մարա դեսավ՝ ըլ չըս գըռնը սարքը:
 Իրգուն փագը վքու աուտ, կնը՛,
 Յըս գաարքիմ, առավոդ արի՛, վերու կնը
 Աերթը: Խիդջ վարքիդ գվախենը,
 Աիքը՝ պոթուկ տրի առան,
 Ծը՛խկ, հա շը՛խկ, գճարաը ու գուդը:
 Ադի պիուս գ՛գդը,
 Աըսը. - Ա՛յ մարտ, չէղնի՛ փաշեն վըմ կլուխ գպըգը:
 Աիքը առավոդ դեսնը, պոթուկ հնդը սեղնի վրեն,
 դըրեն՝ մեճ:
 Ավերու, գըսը. - Դա՛ր դուր փաշին:
 Ադանը գերթը:
 Փաշեն ը. պերիր ը սապանդար ը, դիուլ վուռնը յը,
 Հարսնիք ը. բդի էրթան բագվին էրգու դղեն ու ինք:
 Աիքան ըսին. - Զաջանց քաղաքի թակավորը քաղաք
 բաշարիր ը,
 Մէ մըհլը գրագ թողից:
 Օվ մդիր ը Զաջանց քաղաքը,
 Թող կը բադմը՝ ինչքե՛ս ը մդի:
 Փաշեն միչ դղին գըսը. - Լա՛ո, կնը բադմը,
 Թե ինչքես եք մդի Զաջանց քաղաք, ի՞նչ եք դեսի:
 Աերթը, գըսը. - Ինչքե՛ս իս մդի, տո՛ւ իս մդի:
 Աըսը՝ Հա՛:

- Ինչքե՞ս մդար:
 - Չո՛վը, - գըսը, - վըրգի-վըրգվը՝ մդը՛:
 - Սո՛ւդ գէնը, - գըսը, - վկլուխ վարգեցե՛ք:
 Կլուխ գպարգին:
 - Մաիւե՛մ'լը, - գըսը, - գրագ դվե՛ք, սա՛ղ քաղաք գվառի՛մ:
 Փաշեն միճնեգ դղին գըսը.
 - Լ.ա՛ր, ի սերն ասսու, ւքաղաք, պոլուրս գվառը ըդի,
 Կնը բադմը՝ ինչքե՞ս իս մդի:
 Չէրթը
 - Տո՛ւ իս մդի, ինչքե՞ս մդար, բադմը՛:
 - Չըրգի-վըրգվը, ճարտեցի՛ մդը:
 - Սո՛ւդ գէնը, - գըսը, - վկլուխ վարգե՛ք:
 Չըդըր կլուխ լը գպարգին:
 - Վարբի՛դ, - գըսը դղեն, - կնը փաշին ըսը՝
 Իմ աշգերդ գէրթը բադմը,
 Թը ինչքես ին մդի Զաջանց քաղաք, գըվդըր ւքաղաք:
 Վարբիդ գիքը, փաշին գըսը:
 Փաշեն գըսը. - Վարբի՛դ, թուլ իքը բադմը,
 Թը ինչքես ը մդի,
 Ըմ ունեցվածք լը, քաղաքին լը, պոլուր թուլ իրան էղնի:
 Դղեն գէլի - գէրթը:
 Չէրթը դեսնը՝ յոտ փըտընդը չադր վըրգուգ:
 - Դղա՛, Զաջանց քաղաք տո՛ւ իս մդի,
 - Չէ՛, թակավոր աքրաշ գենա, յոս չոս մդի,
 Պաշ մդնող բադմիր ը, յոս լսիր իմ, թը ինչքես ը մդի,
 Գըսը. - բադմի՛:
 Դղեն գբադմը էդքես, ինչքես բադմեցի.
 Ըդքե՛ս էղավ, ծին ըդեխ բըդուց,
 Դկեք ըդքե՛ս՝ վարգեց,
 Ըդուք պոլո՛ւր բադմիր իմ,
 Զառսուն բալթավոր էր, տիքավ՝ ընգան,
 Զառսուն նիպագավոր էր, տիքավ՝ ընգան,
 - Թըկավոր աքրաշ գենա,
 Եթե սրսն մը սխալ գէղնի՛
 Ընչի գներիս, յոս չո՛ւմ էդի, լսեր իմ:
 Գըսը. - Բադմը՛:
 Կնայ դեսավ՝ մէ հուրի-փերի ախճիգ հընդը քնուգ,
 Զառասուն օր բդի քնի:
 Չըհել դըր յը, գդեսնը՝ սիրդ խըրաք գէղնի...
 Գպոնը ախճգա փիշ գպայսո՛ւ
 Յոա վուրդիգ հընդը ախճգա վրեն.
 Էրգուս գիճու,
 Վա՛յ, - գըսը, - յոս ի՞նճ ը գէնիմ:
 Զաջանց թակավոր գըսը. - Էրգու փարդը քըշեցե՛ք:
 Գքաշին: Գըսը. - Մոդ արի՛:
 - Թըկավոր աքրաշ գենա, յոս չիմ էդի,
 Եթե սխալ գէղնի՛ ընչի գներիս:
 - Բադմը՛, - գըսը, - բադմը՛:
 Գիքը մէ քիշ էլ, դը՛, դըր յը, սիրդ թըուա չիդը,
 Նորից գէրթը, Էրգու փոխան էլ գիճու,
 Գըսը. «Թորը էղնի, յոս ըդքես պան չը՛մ էնը»:
 Գիքը, սիրդ թըուտ չիդը,
 Ծարն ընգիրը դղի միդը...

Չէրթը Էրգու փոխան էլ գիճու.
 - Թըկավոր աքրաշ գենա, յոս չո՛ւմ էդի,
 Ըդքես իմ լսի, օր սխալ էղնի՛ գներիս:
 - Բադմը՛, - գըսը, - բադմը՛, միսո՛ւր շադ:
 Գըսը. - Գմնը մէ փոխան ախճգա վրեն:
 Էրտվավ, ըսից՝ յոս ըդքես պան չըմ էնը օր չըմ էնը:
 Տուրս էգավ, կնայ:
 Զաջանց թակավոր չիամպերից, ըսից.
 - Չըդ փըդդեն լը քաշե՛ք: Զաշին:
 - Ըվըպա՛գ, - ըսից, - Ըքը է՛ս ի՞նչ իս արի,
 Չէրիս գպուցու, օր բաքեր էր:
 Խըբար գիդը հրամանադարնուն, գըսը
 - Չորք քաշե՛ք կացե՛ք, զծեպ թըկավոր ոռոշեցե՛ք,
 Է՛ս դղեն ընչի արիր ը ըյբու,
 Յըս է՛դ դղայից չը՛մ պաժնվի,
 Չէդ գղեն գառնի՛մ:
 Վեր՛ն, դղեն տառավ Զաջանց քաղաքի թըկավուր:
 Էգավ դուն ուր հուրի-փարու հիդ,
 Նուր հըբամը, վըդ Էրգու ախադր գնիգ դվից հորը՝
 փաշին, աքրան:

Բ

ՄԱՆԱՍԱՐ ԵՎ ԲԱԴՄԱՍԱՐ

Զաջանց քաղաքի թակավորից էղավ Էրգու դըդ՝
 Մանասար, Զըդդըսար.
 Հուրի-փարից՝ բդիգ դևի գնգաց, Էրեխը չէղավ:
 Ըդուք մահապան կացին,
 Մանասար, Զըդդըսար Էլան:
 Զըդդըսար չգարքվավ:
 Մանասար գարկվավ, իրիք դըդ էղավ իրին:
 Միշ դղի անուն՝ Մհեր,
 Միճնեգ դղի անուն՝ ծենով Օհան,
 Փոքր դղի անուն տրեցին Վըքու, Վերքու, ցոան Վերքու:
 Մանասարը էնքան ըժդըհա, սիրուն՝ լուս գիդեր,
 Մի ըրքի ախճիգ սիրահարվավ Մանասարի վրը:
 Միրուն ախճիգ էր. Մանասար գաքվավ հիդ,
 Ախճիգ մնաց Էրեխով:
 Ըրը՛ք, մանավանդ ըրը՛ք,
 Իրանց խումեն լը Մըհմըդի թուոն ը,
 Մըհմըդից ը բաշտվի, Մըհմըդի նման ը:
 Խոմեն վըր իմացա՛վ,
 Հը՛մ տխճի՛գ գխեխտը,
 Հը՛մ մպի քոք-քոք գվերչացու:
 Ախճիգ ըվըդվելովը, էլե՛ք փախսնինք:
 Էլան պարծին զուրանց օսկին, զուրանց Էդաշ-չէղաշ,
 Ինչ-որ դարան, ինչ-որ թողեցին,
 Տառծան փախան Էգան Մոականք, Խաբտի գյուղը:
 Մքրան ըդեխ Մոական մէ առ ժըմընագ,
 Էլան օրմ՝ էլ Մանասար, Զըդդըսար Էգան,
 Ըսեցին. - Էրթանք օլորդինք մէ քիշ:
 Էգան դեսան, օր մի ծորագ գիքը վերևու՛ ըդ
 Խուտը ճրիր,

Միվ սարու ճրիռ գիքը,
 (Դեսեր իմ վրդ ճուր,
 Հիմի լը գգոդը գանցնի ըդ ծորագ,
 Ըդքես միչ ճուր ը):
 Գիքը, ահակի՛ն, գիդը գպրգը-գգոդը գանցնի ըն գողմ,
 գտառնը՝ խառնվի:
 Էրգսով գըսին. - Էս ճրի մեճ՝ մե շադ մի՛չ պորություն ըգը,
 Բեսկ ը մենք՝ Էս ճրի վրդ էրթանք աքրինք:
 Գելին վերև, գսրմունջ ըգը:
 Գանցնին, գիքան գելին ճախրանք:
 (Կայիր իմ ըդ ճախրանք):
 - Վերև, - գըսին, - ըլ կյուղ ըգը՞:
 - Հա՛, - գըսին, - Բուկ կյուղն ը,
 Հիմի լը Բուկանք է կոչվում:
 Գելին գերթան, ռեսին գբադմին:
 Ռես սիրով գընտունը, գըսը.
 - Էլե՛ք արե՛ք, ծեպ գիդամ հողեր,
 Գիդամ դուն ու դեխ,
 Ինչ որ ուզեք, էլեք-արե՛ք:
 Էրգու ախպեր ըլ օդ գման,
 Գպրգին, բողիռ գշարին,
 Ռես գօքնը՝ պարոհիս սկսաչ,
 Ծորագ լիք պտրդի յը
 Գիդը գորիւ, գիդը ինչիւ,
 Գշուգին փեդիր. շենք ը, թավլը յը, պանը,
 Պոլո՛ւր գբադրաստին:
 Գերթան պերին պուրանց քոչ, գիքան:
 Ըդ ժըմընագ օր դուն գշիքին՝
 Սանասար էլիր ը օլրդի,
 Կնայիր ը Օիրնգադար դեսի, օր ինճ քար ը.
 Հըմ՝ բըպատ քար, հըմ՝ տուֆ քար,
 Գելի գ՛գոդը մե հադ տուն,
 Գտրը վըր թևին, պերը իքը:
 Գպերը իքը պրգը դան մեճդիխ,
 Գըսը՝ Սասուն ը, քառսուն ը
 Սնուն տրվավ Սասուն:
 Հըմի մե մըիւ ըգը՝ անուն Սըրըգըթ ը:
 Ծենով Օհան լը գարկվաչ ը,
 Գպերին, գիքան գսքրին:
 Գվերյուն վՄհեր գիդան նախրճի:

Գ

ՄԵԾ ԱՐԵՐ

Մհեր դվիր ին նախրճի.
 Հնդը Զովասար,
 Գելի գուլի վրեն գնստի,
 Զովասարն ը, դուն չքանդվի,
 Խո չկը էստիս խո՛ղ,
 Գնստի գուլի վրեն սեյր գենը:
 Սանասար, Բըդդըսար լը մեչյիր ին,
 Գմահանտն գերթան:
 Մհեր գդեսնը մի ծի,

Զովի միճիս գքը՞ը հանը տուրս,
 Ըդ ծին գչնի, գհըսնի պրուգսն գպոնը՝.
 Ծին գընգնի ճրի մեճ:
 Զուռագ գվերյու,
 Թաս գվերու պերը,
 Գ՛գթը գովերուս գաթ, խմյու:
 Որդեխ, օր օդվին գտնը,
 Զուռգիգ չպաճնվի ըրնդը,
 Սնուն գտրը Զուռգիգ Զըլըլի,
 Որդիդ գնստի՝ չհեռանը ուրնդը:
 Գնստի Զըլըլու վրը, գերթը գֆոդը,
 Գերթը միճն Սըրք Մխպերիգ, գտառնը:
 Նախիր գքը՞ը դանը:
 Օրմ՝ լը Էլավ, մայիս ամսուն ո, Էլավ Զովասար,
 Օրոդայ կըչագ պրգիս:
 Տեմոց անմ՝ դեսավ մի միչ ժայռ մըջղավ, իճավ դագ:
 Գայչագ պրգիս, քարափ դաթգիս,
 Կլորավ, կնայ ծորը:
 Ըսավ՝ բդի էրթամ դեսնամ:
 Բշիս նախիր դարավ,
 Կնայ դեսավ, ա՛յ մարտ, էդ քարափի դագ՝ մե հադ թուր:
 Ըդ թուր վերյուս, իճավ,
 Էսքան ճուր ը գթըլը. խամի՛շ, խո՛ղ:
 Գերթը գիճնի, Էս ինճ կիդեմ, Զորագի որդիխ,
 Նուր ճուր գերնը:
 Իճավ, խմիս ճուր ըդիխ: Ծոկ ը
 Հանիս շորեր, բըդավ լողայավ,
 Էլավ ըդ ճրիս խմիս,
 Ըր դուն ավրի, ըր ճրին,
 Թը Մհեր մեգ էր, Էդավ՝ հարիր մեգ,
 Ըր ուժ լցվավ, ուժը Էգավ,
 Ըլ չկինը, Էդը գբայթի,
 Ծորեր հակավ՝ չեղավ վրեն:
 Էլավ վայնաչար, նստավ պծին կնայ:
 Կնայ ըսիս.
 - Ծենով Օհան, մ՛ախպե՛ր,
 Կնը քոխվին ըսը, իրանց թըխ նախրչի պոնին,
 Ըլ յոս նախրի հիդ չըմ էրթը:
 Կնայ ըսիս:
 Զոխվեն նախրչի պոնիս,
 Մհեր Էլավ, վերյուս մե խուրջի,
 Թըլիս Զուռիգ Զըլըլու վրեն,
 Նստավ պծին ու յա՛լա,
 Հըպվը քաղաք, աու ո՛ւր իս, յոս Էգը:
 Հըմը ընքան շուր գը վրեն, շուր չիքը հակ:
 Կնայ ընդիխ,
 Կնայ չեռքմ՝ շոր, լավ մահուդիս,
 Դվիս իրին վակապ գարիւ,
 Տառճավ կնայ ըդ վարբեդներու քով, օր թուր գսարքին,
 Խորուլ դվիս թրին սարքիւ,
 Ինչ օր գուզը, գըսը՝ սարքե՛ք:
 Հա՛, կնայ քոլոսմ՝ դվիս գարիւ,
 Հընդը կլխապայ, չի՛քը կլուխ:

Քուրս դվից իրին բաղրաստիւ,
 Կնայ քիզմեք, օդուս սապոգ,
 Չէն լը դպրոց պակաս,
 Կնայ բղնչի, ֆառֆոի վարքոյի քով, ըսավ:
 - Ընչի մէ հադ պրեխի շաքիք սարքեք:
 Ըսին. - Հա՛, մննաթ փողին:
 Փող գիդամ՝ ինչքան գուպեք:
 Չրեխի շաքիկ լը դվից սարքի:
 Էգավ կնայ թամբ ստրկողներու մոդ.
 - Թամբմ՝ սարքեկ ըմ ծիուն՝ սեղեֆից:
 Ընուք հոժարացան,
 Չակաս դվից պրոդոք,
 Իրիք ավուր դվից բաղրաստիւ:
 Չշորիք հակավ, Էլավ նստավ պծին, Էգավ:
 Է՛, Մհերն ը, ըժդահա Մհերն ը,
 Ընգավ իրին համար օլոդավ,
 Կնայ իցուն դրեգան, չի գարկվի:
 Մնցավ մդքով, ըսավ.
 «Իմ հերը մէ հադ ըրքի ախճա հիդը միածավ,
 Ըրքի ախճիգ՝ ըղի մնայ, մեք փախաք,
 Հըրը Էրթամ դեսնամ Էդ ախճա տրութիւն.
 Սպանիր ին, խեխաեր ին, ապադ ը,
 Էրեխը Էղի՛ր ը իրան.
 Գարողը պան չընի Էղի, գարողը՝ Էղի ը.
 Ախճիգ Էղնի՛ ըմ քուրն ը, դղը Էղնի՛ ըմ ախպերն ը»:

Ջշից կնայ, գաննավ հոր տուռը,
 Կնայ խոմենի բալադի տուռ,
 Դեսավ, Էդ գնիգը օջախ ը վառի՝ ջաշ վրեն:
 Պարիվ դվից, պարիվ առավ,
 Ըսից. - քու անունը Ֆատիմը՞ յը:
 Նայից ըսից. - Ի՞նճ կինաս Ֆատիմը յը:
 - Ոնց չկիդեմ, - ըսից, - տու ըմ խո՛րտ մերն իս:
 - Ա՛յ դղա, ի՞նճ կլիսի տուրս գխոսաս,
 Ըսից. - Յըս Մանասարի դղեն իմ,
 Օր ըմ հեր Էգավ միածավ քվի,
 Տու մացիր Էրեխով՝ մեք փախանք:
 - Ա՛յս, հայիր, չեր հայերին բըխտ չկը՛,
 Հա՛, փախեք, ընչի՞՞ պընչի լը չդարավ հիդը:
 - Դը՛, - ըսից, - ի՞նճ կիդեմ, մամա ջան,
 Տու քու տրութիւն բադմը:
 Ըսից. - ըմ տրութիւն, օր տուք կնայիք, Էպես եղավ,
 Էլը կնայի խոմենի քով:
 Կնայի պառու պայի՝ թաթման, չնգըչոք կայի, բադմեցի,
 Ըսեցի. - Քու ծեռքով պըմ տադ Էրը,
 Յըս Էդքես մի սկերեսութիւն արեցի փաշի դղայի հեդը՝
 Մանասարի հեդը, (դը՛, Մանասարին կիդես,
 Լուս գիդեր, դանթախտ Էր):
 Հիմը Էգեր իմ՝ քու ծեռքով ըմ կլուխ դուր պարգիւ,
 Չըսի գախաղան քըշիւ,
 Ինճ գենիս, քու ծեռքով ըմ տադ Էրը:
 Խոմեն ըսից. - Ապադ իս, կնը՛ նսաի իրանց դնիր,
 Իրանց դերիդորյան, բադիր պուլուր քումն ը,

Պայծ Էրեխեն չփցայո՛ւս,
 Հըմը փջայի՛ր, պքու կլուխ գիդամ պարգիւ:
 Ըսից. - Էգը մնայի ծըր դնիր: Էղավ ընչի դղէ մը,
 Չանուն՝ յոսի մահմեդագանի տնուն չըմ արի,
 Հայի անուն իմ տրի, տրիր իմ՝ Մելի՛ք:
 - Ըքր՝ ո՞ր ը,
 Ըսից. - Խոմեն ընքամ ը սիրի իրեն,
 Օր քովից չթողը հեռենը.
 Կրիլ-գարթալ, առ դուրհան, ամեն պան,
 Ըսից. - ընոր քովն ը,
 Է՛սը, ջաշն Էգավ, հիմի գիքը:
 Ըքը. - գարքվի՛ր իս:
 Ըսից. - Չէ:
 - Է՛, ծըր սոյն ըդքես ը,
 Քու հորոխպեր Բըղդեսար լը չգարքվավ,
 Ընչի՞՞ չըս գարքվի:
 Ըքը դեսնո՛ւմ իս, ըմ դղեն գարքվիր ը,
 Հըլը գին Էրեխով ը,
 Շուղով Էրեխը լը գեղնի,
 Տու ինչի՞՞ չըս գարքվի,
 Ըսից. - Չը՛մ կինը:
 - Մնբայման գարքվի, հերի՛ք ը:
 Էգավ դղեն, նայից օդար մարտ ը, անցավ:
 - Դղա լա՛ր, ինչի՞՞ ըդքես խոլոռ նայեցիր,
 Քու ախպերն ը, արի՛ օդը:
 - Մամո՛, ի՞նճ ախպեր,
 Ըքը, - ըսավ, - առ ո՞ւմ դղեն իս:
 - Շա՞դ խըքար իմ, - ըսից:
 - Տու սրա հոր դղեն իս,
 Էդի քու ախպերն ը, արեք չանոտայե՛ք:
 Ըդքես ըսեց, Մհեր Էլավ գաննավ,
 Փատվան իրար, պոռոշաի արեցին,
 Հարսն Էլ ներսից Էգավ, չնստավ:
 Ըսից. - Քե՛լը Էրթանք:
 Կնայ, հարսին նվեր՝ ըլ բուլանտից, ըլ օսկուց, ինճ ը՝
 Ըր խուրա մեր Էգիր ը տառդագ դան վրեն նսաի,
 Սոավ հարսին՝ Մելիքի գնգան, ինչ-որ քետկ Էր:
 Մնայ Էրգու-իրիք օր ըդեխ.
 - Մելի՛ք, մ՛ախպեր,
 Ըդախ Էլի Էրթանք մեր դեխ, ըր գաբրինք՝ Սասուն:
 Դեսնանք հավանության գիդա՛ս, թը չը՛ս իդը:
 Էլան Էգան:
 Դվիրը պակաս չեռքմ՝ շուր,
 Ըր Մելիք իքը լողգնը՝
 Շորիք հաք չիքը:
 Էգավ դեսավ, իսկըքես, դեխ չէր:
 - Ա՛յ ախպեր, Էս ի՞նճ դեխ ը,
 Չըք գը՞ոնը Էրթը քաղաքմ՝,
 Շնորկով դիխմ՝ աբրի:
 - Չէ՛, մ՛ախպեր, - ըսից,
 Հըլը վաղն Էլիք՝ լա՛վ դիխ ը:
 Էլան նսաան պծիանիր, Էլան Ձովասար:
 Ձովասարու դուն չքանդվի, իսկըքես,

Օվ ըր էլիր ը օն՝ աշխարկի տրախտազան դելսն ը.
 Խո՛ւղ, չաղի՛գ, ինճ չաղիգ ըսիս ըգանճ
 Մելիք շաղ հավնավ:
 Բշեցինս գիրանս ծիանիր, կացին Սըրք Ախսրգու դագ,
 Տառնան էգան գուի վրը,
 Ըսիս. - Դը քե՛լ էրթանք:
 Պերիս Մարտ Մելիք գանգուս ասարի վրը,
 Իճավ, ըսիս. - մ'ախսեր, շոքերիք, արի՛ լողանանք:
 Ինք, Մելիք ընգան ըդ գուի մեճ,
 Ըսիս. - Խմը՛ ես ասարի ճրիս:
 Լողացան, Մելիք ճուր խմիս,
 Չըտե թժղըհա էր, թը ուժ մեգ էր, տառցավ՝ հարուր մեգ:
 Լցվավ, ծիո թըլիս չառս՝ քըշիս, քոքանս էգավ ծիոք:
 Ծուր չկը ըղախ հակնի:
 Մհեր ըսիս. - Յըս պերեր իս պըու շորեր:
 Հաքավ:
 Մելիքի մեր թըմքին արիր ը,
 Անմիջտըքս դղին ըսիր ը՝
 պՄհեր գնշանիս, նուր գիքաս:
 Սափիս գիրեն. - Մհե՛ր, մ'ախսե՛ր,
 Ըմ մեր թըմքին ը արի,
 Օր բդի նշանիս պզպի, նուր էրթամ:
 Ըսիս. - Լա՛վ, գնշանվիս:
 Կնայ ուպիս պճորոսի քուր:
 Թորոսի քուր առավ պերիս:
 Մնայ ըղեխ Մելիք,
 Զու մնայ, հարսանիք էլ արեցին,
 Էղեխի ըժղըհան էլ օր գը՝ Թորոսն ը,
 Թորոս ըրանցինք բագաս չե:

Մնայ, Մելիքին Էղիր ը մի հաղ ախճիգ,
 Կնայ աճկալուս:
 Դարին լրացավ, Մհերին Էղավ դղեմ՛ը,
 Չանուն տրիս Տավիտ:
 Տավիտ տառնով իրիք ամսագան, մեր մըհըցավ:
 Մելիք էգավ թաղման, ըսիս.
 - Արի՛ բայման տրիք.
 Տու մեռնիս՝ քու ընդանիք յըս բըհիմ,
 Յըս մեռնիս՝ ըմ ընդանիք աու բըհիս:
 Ընի՛ աճկի՛ս վրը, - ընտունիս:
 Էգավ դուն:
 Մհեր լը մահացավ, դարավ թաղիս:

Գ

ԴԱՎԻԹ

Տավիա իրիք ամսագան ը,
 Կրգիս, նստավ վըր ծիուն
 Դարավ-կնայ հըսուս Մարը, դվիս գնգան
 Ընիգ ի՛նճ գնիգ ը,
 Ախճիգ Էղիր ը դարի գեսկան,
 Բորեգան պախճիգ հեռացուս, գդրիս չչեն,

պՏավիտ լը առավ, ըմքես գբաշտը, ըմքես գփայփայը,
 ի՛նչ ըսիմ:
 Մնայ, Տավիտ Էղավ վիս ամսըգան. թոթու, սիրուն,
 Թաթերի վրը ընդը դան մեճ գթաթե:
 Մելիք հնդը քուռսու վրեն նստաչ, օջախի գողկը,
 Էգավ գողկով՝ թըլիս ծիոք թիվ, տրիս չոքերի վրեն:
 Տավիտ ծիո թըլիս մուրուք,
 Ըսիս՝ հը՛յ գխաղը:
 Թըլիս մուրուք, փնջիս ու սխմիս:
 Էրգու ծեռքով ի՛նճ արիս,
 Չգըռնով պծիոք սլայ արիս:
 Արծունք թըլիս Մելիքի աճկիր.
 Սխմիր ը, չեղա՛վ,
 Տրիս շի՛շ գրագ, գարմրցուս տրիս ծեռքի վրը՝
 Ծիոք պայ արիս, լայ:
 Ընիգ ըն գողմիս վապայ.
 - Ի՛նճ Էղավ քպի, ի՛նճ Էղավ քպի,
 Չեղեխեն ընճի՛ գլայուս:
 Մելիք ըլ չխոսայ,
 Էլավ կնայ խոմենին:
 - Խոմեն, - ըսիս, - յըս Մհերի դղը Տավտին գ՛գորցում,
 գիդամ սպանի:
 -Վը՛, Մելի՛ք, - ըստվ, - աստվտչմիս վըր պարգանում ը,
 Տու բայման իս գաբի,
 Զու ախսերն ը գաբի,
 Ըդ մեգ դղեն ը,
 Չըս գըռնը բըհը՝ ջամփը յըս գբըհիմ,
 Էրեխի բըհիլ ի՛նճ ը, գիդաս գորցնիլ:
 - Խոմեն, - ըսիս, - բըհիլ ինճ ը՛,
 Էգավ օջախ գողքով ընցավ՝
 Փայփայեցի, վերցրի տրի չոքերուս վրը.
 Թըլիս ծիոք մուրուք, ըսեցի՝ հը՛յ գխաղը,
 Թըլիս ծիոք, փնջիս ու սխմի՛ս,
 Էնքան սխմի՛ս, արծունք թըլիս ըմ աճկերուս,
 Արի՛վս վգը, Էրգու ծեռքով չըգըցուս պծիո պայի, չեղա՛վ,
 Գարմրցի շի՛շ տրի չեռքի վրեն,
 Նո՛ւր հըրում պծեռ սրսց արիս:
 Ըղի ըմ կլխուն՝ վա՛յ ը:
 - Մելի՛ք, առհըսարագ, Էրեխեք ըղքես ին,
 Ինճ ընգավ իրանս ծիո՝ չըն թողը,
 Օճ ընգավ իրանս ծիո՝ գխեխաին, գմնը իրանս ծիո,
 Պուլուր Էրեխենք ըղքես ին, պան չկը՛, - ըսավ:
 - Տո խոմեն, - ըսիս, - վերուս պար ծիո՝
 Մշրի՛ս, արիս հուղ, թափիս, - ըսավ.
 - Էրգու ծեռքով յըս ըղրգը ծիո չգըռցը պայի,
 Հըլը վիս ամսըգան ը,
 Ըղի ըմ կլխուն վա՛յ ը:
 Ըսավ. - Դե կնը պիր քոմոի գրագ տիր մեճդիլս,
 Ծիավորնիր թըխ գաննին մե գողմ,
 Զու օսկին կուդագը մյուս գուղմ,
 Ու թըխ ընահիս թաթալով իքը,
 Թը կնայ չիավորներու յա՛ն,
 Գըսիմ՝ պկուխ գորցուն,

Թը կնայ օսկու յան,
 Ուրեմն՝ շահասեր ը,
 Ու թը եգավ գրագի վրեն՝
 Արանն, ըր ապո Վերկոն ը:
 Տավիտ թաթման էլա՛վ եգավ աուրս.
 Դեսավ ծիանին հնդին օնի,
 Օսկին հընդը կոլումուգ օդը,
 Գրագն՝ հօնը:
 Ուպեցավ էրթեր արթ ծիանիր՝
 Հրեշտագնիր պկուխ թեթեցին,
 Էգավ գընյներ օսկու վրեն՝
Էլի թեթեցին, պերին գրագի վրեն,
 Վերույ մէ գրագի գայ՝ գոխի պերան,
 Լեզուն վառավ, խիլավ՝ վա՛յ, վա՛յ
 Մելիքի գնիգ էգավ. - Ի՞նճ ը, Ի՞նճ ը,
 Առար պըդ Էրեխի հոկին:
 Լեզուն վառավ, վերույ դարավ դուն:
 Խոմեն ըսիւ. - Զու դուն ավրի, Մելի՛ք,
 Ըդդգայ Ի՞նճ գիքը, Վերքոյի բեթար ը:
 Մնայ: Զրհիւյ յոթ դարի,
 Զընի գերթը՝ առան գիքը:
 Ախճիգ էլիր ը տառի ութ դարեգան,
 Իրար հիդ գխադան,
 Զարկդիգ ը, ինճ ը, դ՛, քուր-ախպեր ին:
 Մելիքի վախ Մելիքի սիրդն ը:
 - Խոմեն, - ըսիւ, - Տավաին գուդարգիմ էրթը
 հորոխադր քովը,
 Էդիր ը յուտ դարեգան, թըմամ դդը յը,
 Գերթը ընդէխ. կա՛ո գըքը, հո՛ւրա գըքը,
 Ը գաքրի իրան հըմար:
 - Ա՛յ Մելիք, - ըսեց, - հըգըռագ չիմ,
 Ուղարգը թըխ էրթը:
 Գանչիւ էրգու ըժդընը, ըսիւ.
 - Գդանեք Զաթմանա գարմնջի վրը,
 Գթըլեք Զաթմանա կիդ ու գտառնեք իքեք:
 Պերեցին, էգան Զաթմանա կեդի վրեն
 Հըսան գարմնջի վրեն,
 Պոնեցին, վըր թելին պՏավիա ճուր,
 Պոնիւ՝ մեգ թըլիւ պերի գողմ, մեգ՝ էն,
 Նայի, Էրգուս լը փովան ճրի Էրիս ու կային:
 Ընցավ-էգավ:
 Էգավ, էգավ իրիգուն, մթանինը էգավ,
 Հլոդինք կյուդ ըգանը,
 Էգավ ըդ դոշով՝ Բլոն հընդը աուտ գաննուգ:
 Դեսավ Էրեխեմ՝ ըդ փալով գիքը, գաննավ.
 - Դդա լա՛ո, ըսիւ, - ուստը՞ յը գիքաս:
 - Մարը:
 - Մարը: Մինա՞գ իս էգի:
 - Հա՛:
 - Զու անուն Ի՞նճ ը:
 - Տավի՛տ:
 - Ըքը ո՞ւր գերթաս:
 - Գերթամ Մտսուն, ըմ ապո Օհանի մոդ:

- Օհո՛, դդե՛ք, - ըսիւ, - հըլ արե՛ք, հըլ արե՛ք,
 Մըր օդորմաչիգ Մհերի դդեն ը էգի:
 Տավիտն ը, Մարը ո՞նց ը միննագ էգի,
 Հըլ արե՛ք, յը ըդդգա հոկո՛ն մեռնիմ:
 Զըվըրմ՝ գեղնի, քըվըրմ՝, քըվըրմ՝, պիոր դիխ գ՛գդըդ:
 Գիքան փալիային:
 - Դդա լա՛ո, - գըսը, - կնը գխկմ՛պի մորթը՝ Տավաին:
 Գպերը գխկմ՝ գմորթը,
 պՏավիթ գ՛գերցու միս, գըսը. - Դ՛ էլի Էրթանը:
 Գվերու պդդեն էրթը:
 Մըր կեդ օր գիքը՝ ահոնի ը,
 Մայիս ամսուն ը,
 Նուր ին մդի մայիս,
 Ո՛չ մի դիխ՝ անյնելու հնարավորուչուն չկը,
 Միննագ՝ Արդընի գարմնջով գը:
 Գելին Էրթան Սըդընի գարմնջով գանյնին:
 Գելին Խլիովիդ գյուդը,
 Մեգմ՝ գլգլի ցան ը գենը:
 - Բլո՛, - գըսը, - ո՞ւր ը գերթաս:
 Գըսը. - Գերթամ Մասուն:
 Ըքը. - հըդը ցանքսի վա՛խս, կարնան կլո՛ւխ:
 Գըսը. - Ըմ հոկի՛ն, իրգուն դեսնամ՝ դդեմ՝ մըր փալով էգավ,
 Հարծ-փուրծ, հարծ-փուրծ, հարծ-փուրծ՝
 Էլավ մըր օդորմաչիգ Մհերի դդեն:
 Հիմի էգիր ը, գդանիմ ըր ապո քով, առնամ իքամ:
 Ըս Մամա՛ւ, գլգլի սերմացուն լը բդի ցանեք,
 Գքայխի, - ըսիւ, - թողիր իմ էգի:
 Գիքը գփալիայը դդին, գքաքը.
 - Ըմ հո՛կին, - գըսը, - քիւրմ՝ գելի, քիւրմ՝, քիւրմ՝,
 Մհերի դիխ գ՛գդըդ ըդի:
 Գընցու, գդանը Ծենով Օհանի դուն:
 Օհան հընդը նսաուգ: Գնգան գըսը.
 - Զուոսիմ՝ պի՛ր, թը՛խ նսալի:
 Գնսալի:
 - Բլո՛, - գըսը, - ըդի քու դդե՛ն ը:
 - Օհա՛ն, ախպրո՛, ըդի քու ախպրո՛ Մհերի դդը
 Տավի՛տն ը:
 Իրգուն հնդեք աուրս,
 Մթան, մեգ էլ դեսը՝ մըր փալով Էրեխեմ՝ գիքը:
 Գաննը նայե՛ցի, նայե՛ցի,
 Էգա՛վ, էգա՛վ, հարծ ու փուրծ՝ Էլավ մըր Մհերի դդը Տավիա:
 Ըսը՝ մննագ Մարը Ի՞մալ իս էգի.
 - Ո՞ւր ը գերթաս՝ - Ըմ ապո քով:
 Ըլ Էլը ըսոր պերեցի էգը:
 Գին հընդը առան մեճ.
 Ըսիւ. - Յը՛ս որպ քըհող չի՛մ:
 Բլոն քիպ գգանի՛ քուֆըմ՝ լը գիդը,
 Զուֆը լը թըխ մնը.
 Ոչ թը մե՛գ քուֆը, հըլը Բլոն հնդը գքֆըր՝...
 Գթողը գիքը, գըսը.
 - Օհա՛ն, ըմ հոկի՛ն, ըս Մամա՛ւ,
 Ըմ գլգլի սերմացուն գքայխի,
 Գոնէ Էրթամ փոխմ՝ միճն վաղ՝ ցանիմ,

Հնավորուշուն չկը՝ բոլի ըսօր էրթամ:
 Մըհընը գենը, ըր շուր էրթը,
 Օր ըղթես ըսից՝ ըր սիրդ տրաքվալ...
 Բլոն թողից էգավ: Տավիտ մնաց:
 Պերից Օհանի գնիգ գորեգը հաց տրից Տավտին,
 Գորում՝ լը թթու թան:
 Գերավ, բարգավ քնավ:
 Էլան տոավոդյան, իճավ ծորագ:
 Բարգիր ը ճաղցի տուռ:
 Կնաց չորքուց պարդիմ՝, գանճից.
 - Էրեխե՛ք, արեք ջոքք խաղաք:
 Էգան մե քսան-էռեսուն Էրեխը լցվան պարդու վրը.
 Զպարդին պաց թողից՝
 Ամե՛գ մի դեխ ընգան:
 Նեռալով էգան Օհանին.
 - Յըմա՛ն, ի սերն ասսու,
 Տավիտ ըղթես պան արից,
 Էլ որ Էրեխեն՝ կլուխն ը ճարտի,
 Թեն ը ճարտի, ողն ը ճարտի,
 Սաղ մեռիր ին, մի հիլւջ արը,
 Մի՛ թողը Էրեխեցնու մեճ:
 - Լա՛վ, - ըսից, - վալ կկառնիր պերեք, չը՛ս թողը իքը:
 Ուլիր, կառնիր հըվըքեք ըղեխ, քաղքի գողկ՝ օղի,
 Ուղարգիմ էրթը կառներու հիդ,
 Էրթը Ձովասար, չըմ թողը իքը:
 Գհըվըքին պերին:
 Գշկը դուռում, առավորդյան, գվերու էրգու գորեգը
 հաց, գերթը:
 - Տավի՛ա, լա՛ո, - գըսը, - վըդ ուլիր քըն դըդի, թո՛ւղ
 թըղ Էրթան:
 Գերթաս Էլիս գուի վրը,
 Ըղեխ չու՛ ը, անըղագ ը,
 Բիրդան լողանալ սրան չեղնի,
 Նասի սեյր արը, ուլիր գարաշին, Է՛, արա՛խա ը:
 Վերուց Օհանը վՏավիա արից կառներու հիդ:
 Կառնիր քշից Էլավ Ձովասար:
 Մե աղվիս թոավ՝ ընգավ իդիվ աղվսուն,
 Մեգ տառծավ՝ հարուր, դէ՛, Ձովասարն ը,
 Վայրենի ընգավ ու հըվըքեց.
 Է՛լ առուծ, Է՛լ վայրի խուլ, Է՛լ արծու քոթոթ,
 Է՛լ ջընըվար չմնաց,
 Նառնից կառներու հիդ, իրիգուն քշից պերից էգավ:
 Էրեխեք էգան կացին, վըդ իրանց կառնիր ճուգեն՝
 Կառ չկը՝, սա՛ղ ջընըվար ին:
 Նեռացին էգան դուն, կացին Օհանին.
 - Օհա՛ն, ի սերն ասսու,
 Տավիա հըվըքիր ը, ջընըվար սար չմացի, վիրանց ճղիր,
 Ո՛ւլ չկը միճվին, կա՛ո չկը միճվին,
 Սա՛ղ վայրենի ջընըվար ին:
 Գելի էրթը. - Մ՛յ Տավիտ, լա՛ո, վըդուք ի՞նճ իս պերի,
 Ըդուք սարու ուլիր ին,
 Մըք ըղուց միս չըք ուղը,
 Ծո՛գը, ճո՛գը, լա՛ո, ճո՛գը թըխ Էրթան,

Միխկ ին, հըդը մյուսնիր թը՛խ մնան:
 Գճուգը ու գքը, գերթան սար:
 Գիքան վիրանց ուլ ու կառ գդանին,
 - ՉԷ՛ղնի, - գըսը, - վառ Էլի ըղթես գենը,
 Պոնիմ տրիմ դավրի հիդ:
 Առավոդ գըսը. - Դավար պերե՛ք, թըխ դանը:
 Գըսը. - Լա՛ո, ըղ մանդր ուլիր վըզի գչարչրին,
 Պայծ իդը մալիր՝ հանգիստ ին:
 Կնըքեզի համար գուլի վրը նստի,
 Ո՛չ մի դիխ, մննագ չլողանա չովը:
 Գելի Ձովասար:
 Ըղթես Է՛լի գըռը. վագր ը, առու՛յ ը գթոնին,
 գընգնին քամագ,
 Էլ աշխարհ ինճ ըգը՝ կել, արճ,
 Յըս ինճ կիդեմ, վայրենի խուլ, գընգնի ու գհըվըքը,
 Գհըվըքը, սաղ գպերը խառնը նախրի հիդ:
 Իրգուն գքը գլցնը քաղաք:
 Զաղքիք գդեսնան, գիդան խիռուն-միռուն,
 գվազան Օհանին.
 - Օհա՛ն, ի սերն աստչու,
 Տավիա կազան չթողի, հըվըքիրը սաղ,
 Նառնիր ը նախիր, պերից էգավ:
 - Դղե՛ք, - գըսը, - վըլը յու լը չըմ գիշխնը Էրթը,
 Թող մնը առավորդյան դեսնաք ինճ գենը:
 Գըռը, գըսը.
 - Վիր մե մալ ը՝ Էրգուս իմ պերի,
 Արե՛ք, արե՛ք, պճըր մալիր դարե՛ք,
 Դե՛ս, փագիր ին կառնիր, մդի մեճ, գվըխընան:
 Գարը պփեդ կլխը դագ,
 Գբարգի մո՛ւշ - մո՛ւշ իրին հըմար գքնի հըլալ լուս:
 Լուս գապցվի, արիվ գառնը,
 Օհան գիքը՝ կազաննին հնդին մեճ, չիշխնը շարժվի:
 - Մ՛յ Տավի՛տ, լա՛ո, Էսաուք ընչի՞ իս հըվըքի պերի,
 Էսաուք սարի դավար ին,
 Ըղուց միս չո՛ւղվի, մզի բեակ չիքը,
 Ծո՛գը, ճո՛գը, լա՛ո, մալիր թըխ մնան,
 Էստուք ճո՛գը, թըխ Էրթան:
 Գճուգը, քըն գիդը Ձովասար, գիքը դուն:
 Օհան գըսը. «Ըլ չԷ՛ղնի,
 Դանիմ էրթամ ընչ հիդ չուր»:
 Գելին առավորդյան. - Տավի՛տ, լա՛ո, քը՛լ Էրթանք չուր,
 Արան գլզի, կարին ցանելու վախթն ը,
 Ցանքսի վախթն ը:
 Գդանը գերթը չուր.
 Ագոավ գերթը՝ հնդը հիդ գերթը,
 Մյուս ագոսին՝ գտառնը.
 - Ապո՛, ըմ հոկին, ապո՛, դուր փշուրմ՛ը:
 - Լա՛ո, հեռեցի, իդա՛ս քու ասսու խաթր,
 Գթոնի Էս խուփ, գառնը Էգան ողը, գսխաի,
 Գմնը մըր ցանքս առանց Էնիլ,
 Հեռեցի՛, լա՛ո, մխանգարը ընչի, մեռնի՛մ ըմ կառան:
 - Ապո՛, ըմ հոկին, հըմը՛ փշում՛, հըմը՛ փշում՛,
 Գենը-չենը՝ չգըռնը վրեն,

Մահ գառնը ծեռքից,

Ծիռ գայերը, պերգու յըս՝ թըփ...

- Վա՛ր, ապո՛ւ, ղդուք միխկ ին, հըրցգը՛, հըրցգը՛:

- Լա՛ո, հեռըցի՛ վար էնիմ:

- Ապո՛ւ, հըրցգը՛, միխկ ին ղդուք:

Գհըրցգիմ, յես գքաշիմ՝ տու վարք:

Ձեպնիր գհըրցգը, գիդը վերիվ,

Գիքը, պծիռ թըլը կորչավուր:

- Ապո՛ւ, վա՛րք:

Գթոնի ապոն, վըտկ գարը հարորին,

Ուր վրը լը հիլաք չկը:

- Լա՛ո, գամտց կնը, Լա՛ո, գամայ կնը:

Արդ բդի էրգու օր վարեր,

Մինչև իրիգուն պտոդ վարից:

Տառցավ էրգոնից, մութ դվից, էգան դուն:

Առավոդյան բդի դանը սերմը,

Պերից պեշ, օր պառնը սիրմ:

- Ապո՛ւ, ի՛նքն զգենիս:

- Լա՛ո, սիրմ պառնանք, դանիք ցանիք պարո:

- Վը՛յի, տպո, միխկ ը, ղդուք օտկիր պարագ ը, գճարտվի:

- Տո Լա՛ո, ըլ ի՛նչ էնիմ:

- Դը ապո՛ւ, դո՛ւր, յես գթըլիմ վըր ըմ թևին՝ գերթամ:

Ծթոդից պառցան իշու վրեն,

Վերն, պեշ քշից տրից նախիր,

Սիրմ թըլից վըր թևին՝ կնային:

Ապոն պարդ ցանից, ապիանից,

Ոնցան ուրիշ արդ, վարեցին,

Մե խոսքով, մի շապատ էր, ինչ էր,

Պուլուր ցանքսիր արից քոչավ:

Ծիկից տիր ու կըվան,

(Ջըդ նեդ-աղեդը, ղր գըսին,

Հիմի օր փեդմ՝եղնի՝ գսարքիմ):

Ծիկից աիր ու կըվան, օր չերթը քաղաք,

Ծիկից ըսից. - Լա՛ո, էս ջնջղներու միս անուշ ը,

Ջըդ ջնջղնիր գպարգիս, գպերիս՝

Ղեպիք յես ու առ գուդինք,

Պայծ քաղքի մեճ չմղնիս պըրգի՛ս,

Գհանիս մեգի աճկ, Լա՛ո,

Գիքան սպանին պըսի լը, քպի լը:

- ԾԷ՛, ապո՛ւ, ինչ վըր ըսիս, յըս գենիմ:

- Հա՛, - Լա՛ո, քաղքից տուրս, քարերի յառերի վրեն պարգ:

Ոնգավ՝ չը՛րթ հա չը՛րթ, ջնջղնիր գպարգեր:

Մարը Մելիք գաննավ, մեգ ամիս չեգավ.

Ոսից. «Տավիտ քցերին ճուրը,

Թը ըննի ճրի հիդ կայի՛ Լա՛վ,

Թը ըննին ըզըդի՛ վո՛ր ը»:

Ջամայից յուր ըծդըհըններուց ըսից.

- Կնայե՛ք, յոտ գող օսկի Ծենով Օհանից ուպեր,

Յոա դարվա դուրք պերեք:

Գեյին իկան, Ծենով Օհանից պօսկին գուպին:

Ծենով Օհան պօսկին գլցնը գող՝

Ոնուք գչափին ու գտարդգին:

Տավիտ կայե ընգե բառվու գորեգի մեճ:

Բառաք կնայ դեսավ՝ լուր ը գպարգը,

Ջնջուղ ը գպարգը, գ՛գոխըքը վուր գորեգ:

- Է՛, Տավի՛տ Լա՛ո, - ըսավ, - պքու հոր օսկին

գողերո՛վ ը գչապին, դանին,

Էգիր իս պըմ գորեգնի՛ն գորոռիս,

Ջնջուղ գապանիս դանիս, ուդի՛ս:

- Դադի՛գ, պօսկին օ՛վ ը գչափը դանը:

- Լա՛ո, Մարա Մելիք ուղարգիր ը վուր ըծդըհընիր,

Յոա հոկի էգիր ին:

Ջքու հոպոն հնդը պօսկին գողով գչափը,

Գիդը պիրանց, դանին:

- Վըլը, դադի՛գ, գերթամ՝ չը՛մ իդը:

- Լա՛ո, թը Մհերի դղեն իս՝ մի՛դը:

Գերթը գաննի:

Ծենով Օհան ընդը գող գլցը,

Ջուր թև գպարգը վրեն, գվերու տարդգը:

Գերթը Տավիտ գըսը. - ղդ ի՛նքն զգենիս:

- Դը գորի՛, լտգուդ,

Քու ի՛նքն պան ը, ի՛նքն ը գենիմ:

Հըմը գնեղենը, գթըլը պծիռ գող պօսկին գտարդգը,

Գպըրգը գող մեգի կլուխ.

Հըլը գող հնդը գերթը՝ ...

Գպոնը մյուս վից հոկին, պըրգը քաղ լղջը,

Մեգի անգջնիր լը գքըշը բոգը, գըսը.

- Կնը ըսը քու Մելիքին՝

Մեգ էլ, մեգ էլ չի՛քը, օսկի չուպը,

Ջանգջնիր հմլը՝ գրոգիմ:

Գերթը

Մելիք գդեսնը ղդուք արնուդ, արնվը,

Մեգ՝ պանգջնիր պոգուդ, էգան:

- Ի՛նքն ը եղէ, ախ հա՛, Տավիտ սա՛խ ը:

Գելի գենը մորլիպայիս,

Է՛լ Հնդգսաանից, է՛լ Ոնդոնեպիայից,

Է՛լ յես ինչ կիդեմ հըսնի որդեխ,

Ինչքան ղր մահմեդագան մը գը,

Հըպարներով հըվըկեց, դըսնչորս դըրեգանից

մինչև յոթանասուն,

Թը՝ գերթանք Ասսուն ավիրինք,

Պերինք Սասնո արքանք լը՝ ուդինք:

Էգավ:

Էգիր ը լլվի Սասուն, լլվի աաշաի մեճ,

Հըպար- հըպարներով ը Էգի,

Պուլուր ծիավոր,

Տո թրո՛վ, ոըմո՛վ, յես ինքն կիդեմ ինճով:

Տավիտ հնդը բարգուդ գորեգի մեճ:

Օհանը քըշիր ը պող, տրի պօսկին առան, հընդը գչափը,

Որ դանին թըլին Մարա Մելիքի օսկերի վրեն,

Մղ ու հայով, ղր չգողորը, չփջայու մըր էրգիր:

Բառաք գերթը գըսը.

- Է՛, Տավի՛տ Լա՛ո, Է՛լի էգիր իս պըմ գորեգնի՛ն գորոռիս,

Քու հորոխաքը պօսկին գչափը, գլցնը թեոնիր,

Թա՛րգ դուր, ղդի քպի չգչտայու:

Էգիտ իս պըմ գորե՞գ գտվոխս,
 Ջնջուղ պորգիս, դանիս ուղի՞ս:
 - Դադի՞գ, - գըսը, - Մարա Մելիք ընչի՞ք էգի:
 - Իգիտը, լա՛ն, ըն ճուր ըր անցիտ իս,
 Գհիշի՞ս պըն գարմունջ:
 Ըբը՝ հա՛,
 - Ընքամ պորքը ք պերի,
 Օր պըն ճուր խմիր ին, չորսցի:
 Հաշիվ վերցու, թը ինչքան պորքը ք պերի, իգի մեզ վոն,
 Գգողորը, գսպանը, գդանը պմըր արբանք՝ ուղե՞
 - Վըլը, դադի՞գ, գերթամ գովիմ.
 Խըջերգաթ, ագիջ պան ունի՞ս, դադի՞գ:
 - Լա՛ն, ի՞նճ գենիս պըդուք:
 - Գերթամ Մելիքի տեմ գոիվ:
 - Վըլի՛, լա՛ն, շշով, ագշով տու Մելիքի տեմ իմա՛լ
 գոիվ գենիս,
 Զա՛լը, կնը քու հորոխալեր Օհանիս ուզը,
 Ըսը՝ պըմ բաբու, պըմ հոր պրեխլի շաբիկ դո՛ւր,
 Ըմ հոր քուր՛ս դուր,
 Ըմ հոր Թուրիգ Ջըլըլին դո՛ւր, թամբը՝ սըղըֆեն,
 Թուր Գայյազի՛ն դուր:
 Կնը պըդուք ուզը, լա՛ն, չղվիս՝ պոռով ա՛ն:
 Ըսիս. - Գնստիս, էդ ճուր օր գիքը,
 Թուրիգ Ջըլըլին պքի գդանը, լա՛ն,
 Գերթաս գէլիս Ախսարգա Օծմազ նը,
 Գէլիս ըդ ախարի վոն՝
 Թուրիգ Ջըլըլին գգաննի,
 Յոտ քուի ոխի սաբուն գուպիս վերցուս,
 Մէ հադ բոռշ գուպիս վերցուս,
 Գէլիս ախարի վըրեն:
 Ջիվմեք պրու օղկերուն միշ ը,
 Յոտ հոխը պամբազ ուզը, լցը մեճ՝ հակի,
 Թուրս միշ ը, յոտ հոխը լը լիս քուրսի մեճ՝ տիր կլուխտ:
 Գըսը. - Գէլիս ախարի վոն,
 Երով գլվաս Թուրիգ Ջըլըլին,
 Թը քընի դարի յը, յոտ-ուս դարի յը,
 Իմալ վըր գաբիր իս՝ ըմալ մացիր ը,
 (Ջըղի չըսեցի) հա՛, գէլիս ախարի վոնեն,
 Յոտ գդուր սաբուն գըրգիս Թուրիգ Ջըլըլու վոնու գլվաս,
 Լվա՛ս, լվա՛ս, մաքո՛ւր գմաքրիս:
 Հա՛, չթողիս Թուրիգ Ջըլըլին դիս էրթը:
 Ախարի վերն արող ը.
 Զընի դարի ը, օր տուրս չէգի, գաբուգ ը էղի:
 Գըսը. - գարաշի իրին. տու դգլուպի,
 Գբըդիս, գոլ ըզը առաճ, գլողանաս,
 Գէլիս ճուր գխմիս,
 Գիկը Թուրիգ Ջըլըլին, պքի գիցսու Մելիքի գովին:
 Օվոպանա՛ս:

Գիկը՝ գուզը պարուր:
 Հորոխալեր գալերը, միննազ գըսը.
 - Թու սովորորողի վի՛զ գողրի:
 Գալերը պըդ իրիք գիդը, գմնը Թուրիգ Ջըլըլին:

- Լա՛ն, - գըսը, - Թու օղորմաշիգ հեր օր մահացիր ը,
 Ջտուր մարտ չգըրցի պացի,
 Իրան ճուր ը, ինչ-օր էղիր ը՝ էրթգեն իմ դվի,
 Հնավորուչուն չկը առու սլանալ:
 Գըռնաս՝ կնը հըրցգը, վե՛ր:
 Գպանը պտուտ, գերթը,
 Թուրիգ Ջըլըլին գհոհոը,
 Գերթը գհըրցգը, գհանը պտուտ, գգանի:
 - Սպո՛, - գըսը, - մէ հադ բոռշ պի՛ր:
 Թոռշ գալերը, գըսը.
 - Յոտ գդուր սաբուն լը պի՛ր:
 Պամբազ լը գուզը, գլցնը, գհակնի:
 Զառաք գըսը. - Լա՛ն,
 Էս էրգու գորեգը հաց տիր քու չուս,
 Ընդիս օր լողանաս՝ գուդիս,
 Թու դադոն քպի պան չի՛դը, յը՛ս կինամ:
 Էրգու գորեգը հաց գտըր բառաք չուս,
 Գիքը գբադրաստը, գէլի Օծմազը վոնեն:
 Օին գաննամ, իճավ:
 Զըջիս, պճուր լցիս ծիու վըրեն,
 Սաբուն պարգիս սաբոնիս, լցիս սաբոնիս,
 Լցիս հըրի, հըսավ պանգջնիր, բոշը, տողոկնիրը:
 Զառաքն ը. ըսիր ը՝ մաքուր գլվա՛ս:
 Սաքո՛ւր գլվը, գբըչնի:
 Թուրիգ Ջըլըլին գքըջվի ախարի գոխկիր՝ գսկսը արաշիլ:
 Ընքի գլողգնը, պճուր գխմը՝
 Զա՛լ, բա՛լ, բա՛լ, բա՛լ, փքա՛վ, ուռա՛վ, ուռա՛վ էղավ
 մէ հադ ըժդըհա:
 Էլավ, քանդիս պամբակ քուրսի միճուս՝
 Հապիվ էղավ կլուխ,
 Ջիվմեքի միճուս քանդիս պամբազ՝
 Հապիվ էղավ օղվնուն:
 Վըլը, վերուս բաովու գորեգ հաց,
 Սովաշ էր, գերամ,
 Նստավ Թուրիգ Ջըլըլին,
 Թուրիգ Ջըլըլին պընքի ֆոցո՛ւս,
 Պերիս Թեմա սար, Մըղնիր՝ գաննամ:
 Տավիտ գբողը. - Օ՛վ քնո՛ւգ ը, պարանեցե՛ք,
 Օվ թամբաշ ը՝ էլեք հեչե՛ք,
 Չըսե՛ք Տավիտ կուղ-կուղ էգավ ու կնաց:
 Գիճնի տաշա՝ պորքի մեճ,
 Թուր Գըյազի՛ն ծիոք,
 Զգըյազի թուր ըր գթըլը՝
 Ջմարտ ու ծին իրարու հիդ գպտըր,
 Ըմբես էղավ, օր արուն պջանդըզնին վերուս,
 Զիս դարավ Զաթմանա կե՛դ:
 Մէ չերունի ըսիս. - Չեղա՛վ, մը՛ք գվերճանանք,
 Թողե՛ք, յըս գերթամ բըղըսխանիմ Տավտին:
 - Հը՛, յոռը՛, գուլա՛շ գուպիս:
 - Հըլի՛ Տավի՛ա, քու կլխուն ու քու արևուն մեռնիմ,
 Ընչի՞ գգողորիս պմպի,
 Ջըդ էրիդասարդնիր, ըմեգ մեգ՝ մի դան ջրակ ը,
 Ըմբես մարա գը՝ թըժը նշանվաշ ը,

Ըմբես գը՝ գնիգ, ջտր դեր ք,
 Մըքի չըք էգի քեզ վրը գոհիվ,
 Մելիքն ը վմպի հըվըքի, Վոռովեն պերի,
 Ընչի՞ գգողորիս վմպի:
 Ըքը. - Մելիք ո՞ր ը:
 - Է՛, հընը Վերի կիղ (Հըլը ըղ անուն Վերի կեղ ը միճն միգը),
 Էն չադր օր գը,
 Մուխ օր գպարպրանը,
 Էնի մուխ չէ, պերնի գոլորչին ը, լա՛ր,
 Ջծին գըքը, գերթը գհասնի չադրի տուռ:
 - Մելիք ո՞ր ը, - գըսը, - հըվըքի ը վըդ խեղճիր,
 Լ.յի տաշտ ու տուրան, գիդը գողորիլ,
 Գովիլ գուզը՝ թուխ իքը յըս - ինք գովինք,
 Ինչի՞ ը պերի վըդուք,
 Ո՞ր ը, ըսեք, թուխ Է՛լի:
 - Տավի՛տ, - գըսին, - Մելիք յոա օր բղի քնի,
 Իրիք օր քնիր ը, հըլը չուրս օր բղի քնի:
 - Քնիլ-մնիլ յըս չըմ կինը, իմպեք՝, թուխ իքը:
 Գշողյուն շիշ տրին օդայ դազը,
 Գվառվի, գըսը. - Անդեր ըղ մոչազնիր չըն թողը մարտ քնի:
 Գժոը մյուս գողկի վըրեն, ձխոը:
 - Հանեք՝, թուխ իքը:
 - Տավի՛տ, Մելիք յոա օր բղի քնի,
 Իրիք օր քնիր ը, հըլը չուրս օր բղի քնի:
 - Քնիլ-մնիլ չըմ կի՛նը, իմպեք՝, թուխ իքը:
 Մելիք չտորի առաճ փորի ը յոա կազ հոր,
 Խալին փոի վրեն,
 Օր Տավիտ իկը՝ խտալին թըլին ըղ հորի մեճ:
 Գշողյուն մէ էրգաթ է թիգունքին գտրին,
 Մեզ լը՝ օդայ դազ:
 Մելիք գիմը. «Օհո՛, Տավիտ հնդը տուռ գւանուգ»:
 Գվչը, օր Տավիտ թոնի՛
 Տավիտ դեխիս չշարժվի:
 Յոտ կոմշու ուժ գրագուի ըղ մէ փչելու վրեն:
 - Տավի՛տ, քու կլխուն, քու տրնուն մեռնիմ,
 Տու կիդես յըս քնո՛ւգ իմ էղի,
 Իճի՛, Էլիմ լվայվի՛մ, իկաք հայ ուղիք, խըյճեմ՝ խմի՛ք:
 Մըր գոհվ՝ գոհվ ը, գգովինք,
 Ուղիք հայ՝ Էլիք գովի՛ք:
 Տավիտ գիճնի, գտրը օղվին խալու վրը՝ կնա՛յ...
 - Ա՛խ, տ՛խ, ա՛խ, փիճխեն էգիրը Մելիքի հի՛դ գ՝գովի:
 Էլավ պերիս ճաղպիմ՝ քար, տրիս հորու վրեն,
 Կնայ իրին համար չայ ու խըյճը խմը:

Օենով Օհան քնավ,
 Դեսավ, օր Մասնա աստղ մըլուիր ք:
 Էլավ նստավ՝ տղոթը ը գենը
 Գնիգ իմպավ.
 - Ի՛նչ ը, պը՛տ-պը՛տ, չըս թողը քնի՛ք:
 - Գնի՛գ, - ըսիս, - Տավիտ փործտնքի մեճ ը,
 Մըր աստղ մըլուիր ք:
 - Է՛դ ը, տու ու քու Տավի՛տ,
 Յըս ի՛նճ կինամ Տավիտ հիմի ո՞ր ը,

Ախճույս հիդ քըս - փըս ը գենը,
 Է՛դ ը, փրգիս պքու Տավի՛տ քպի,
 Դը թո՛ւղ քնիք:
 Թարգավ քնավ.
 Դեսավ՝ Մասնո աստղ էգավ հը՛յ գխավարի:
 Էլավ նստավ՝ Է՛լի գաղոթը:
 Գնիգ իմպավ.
 - Ա՛յ մա՛րտ, ի՛նչ էղավ քպի, - գովավ հիդ:
 Էլի բարգավ:
 Դեսավ, օր մնայ մեզ պիչ, արտեն մտրավ:
 Ըլ գնգան անգաջ չենը,
 Գթոնի հըսնի թավլեն, իրեք ծին գաբուգ ին.
 Գվըրգը ծիոք Միպտագ ծիու վրեն,
 (Ըղուք լը ըրըքներու ծիանույ ին, պուլուր գխոստն):
 - Միպտագ, - գըսը, - յը՛պ գհըսուս պըս Տավիտ գովին,
 Գըսը. - մինճն քաշին:
 - Հը՛, - գըսը, - Էն օր դվիր իմ քպի, հըրա՛մ էղնի:
 Զըրգիս Գարմիր ծիուն,
 Էղ լը ըսիս՝ մինճն արիվ տոնը:
 - Էն ըր դվիր իմ քպի, հըրա՛մ էղնի,
 Մինճն արիվ առնը, յըս ինճի՛ն գհըսնիմ:
 Էլավ ծեռ վըրգիս Անուգի վրեն,
 - Սնո՛ւգ, յը՛պ գհըսուս:
 - Օհա՛ն, - ըսիս, - քաշը՛ պըսի տուռ,
 Թամք լա՛վ պը,
 Մինչև պքու օդ տրիս պընգուն, ուղղվի՛ս,
 Յըս գհըսում պքպի Տավիտ գովին:
 (- Է՛, Էրտնեգ յըս լը օն էղնեք,
 Էրթենք Տավիտ գովուն):
 Գքաշը պտուռ, գքաքը պըրգտտ,
 Գնստի, գժոյու՝ Գաբլորտ կլուխ գգաննի,
 (Վերի կեղի կլուխն ը),
 Ընդիս գրոռը. - Է՛յ հե՛յ, Տավի՛տ, Տավի՛տ:
 Օենով Օհան յոա գոմշու գաշի գփաթը ընքի,
 Գրոռը, օր չտրտքվի.
 - Ո՞րդեխ իս, լա՛ր, պքու հոր աջ թևի վրը խտն ըգտներ,
 Գանճը պըն խտն ու պքպի թա՛փ դուր:
 Գէրթը ծեն ընգնի հորի մեճ՝ Տավիտ անգաջ:
 Գըսը. - Ըհը՛, ըմ ապո ծեն էր:
 Թափ գիդը ընքի,
 Ըտղիս քար կնա՛յ...

Կնայ, գտնավ Մելիքի տուռ, ըսիս.
 - Մելի՛ք, Էլի գովի՛ք.
 Ամեն մեզս իրիք դըրք գվըրգիք:
 - Մոճի հերթ վի՛րն ք:
 Ըսիս. - Թըխ էղնի քե՛զ:
 Հտ՛, կնայ գաննավ:
 Մարա Մելիք կնայ Դիարբեքիր,
 Ընդիս էգավ, էգավ պարգիս գուրպը,
 Թոզ Էլա՛վ, ամբի նման արիվ արկլիս,
 (Խո չանավ պՏավիտ):
 Հրեշտագնին ու ծին՝ պՏավիտ թոպպին:

- Մելի՛ք, - ըսիւ, - գենաանի իմ, մե՛գ լը արի:
 Բշիւ կնայ Հըլը:
 Հըլը բգաւ, պթով օր պըրգիւ,
 Ավելի բեթար մըրըխուդ պոնիւ:
 - Մեռի՛ր, - ըսավ, - փի՛նխը Տավի՛տ,
 Էգիր ը, ընչի հիդ գգովի:
 - Մելի՛ք, գենաանի իմ, մե՛գ էլ արի:
 - Օհո՛, ըմ դիխ մոդ էր:
 Բշիւ Մսըր:
 Մսըր էգավ, թովով պըրգիւ,
 Ամբ՝ Արեգակ պոնիւ, ժաժք ընգավ:
 Ըսեցին՝ ժաժք ը,
 Ծաղիկ ըսին. - Չէ՛, քաշերն ը գ՛գովին:
 - Մեռի՛ր, - ըսավ, - փի՛նխըն իգիր ը, ըմ տեմ գ՛գովի:
 - Մելի՛ք, գենաանի՛ իմ, հերթն իմն ը:
 Օ՛, Մելիք, տու գոյին եղնիս,
 Մղավ փոսի մը մեճ,
 Բտոասուն գոմշի գաշին քըշիւ վրեն:
 Տավիտ էգավ:
 Մելիքի գին էգավ.
 - Տավի՛տ, լա՛ն, մեռնիմ ըմ դղին,
 Չէ՛՞ պքի յըս իմ բըհի:
 - Հա՛, ըդ մեգ քու խատր:
 Կնայ, մեգ լը էգավ,
 Բուր էգավ առան.
 - Մախպեր, չէ՛՞ յըս աու քուր, ախպեր իք,
 Էս դըրբ լը դուր ըմ խատրին:
 - Հա՛, քուր քան, ըդ մէ դըրբ լը քու խատրին:
 Ըսեցին՝ մնայ մէ դըրբ
 Ըլ ի՛նչ գենը Մելքին:
 Կնայ, էգավ պըրջըգի թուր շխկոյ՛ւս,
 Դարավ կլխվե՛ր դարգիւ,
 Ըսկի Մելիք չիմայցավ,
 Թը դըրբ առավ ընքի:
 - Տավի՛ա, - ըսավ, - գենաանի իմ, մե՛գ էլ արի:
 - Ըլ չկը՛. «Ա՛յ մարա, թուր խո պըսի չխապը»:
 - Մելի՛ք, - ըսավ, - հըլը պքի թա՛փ դուր:
 Թափ դվիւ, էղավ Էրգու գես:
 Հանիւ տրիւ վերս,
 Ըսիւ. - գանի գիշոհիմ,
 Դեսնամ պթուր ուղիդ գես արի՛ր ը:
 Տրիւ գիշեռիւ,
 Մէ գուղմ՝ յոտ խիդր մյուս գողմիւ շաղ ը:
 Չարմայա՛վ, ըսիւ.
 - Ըմ թուր բետկ ը ուղիդ գողեր, ըդ ի՛նճ պան ը:
 Նայիւ, դեսով՝ օր մեգ բլորեն ը:
 Հա՛, բառաք ըսիր ը. - Տավի՛տ, լա՛ն, օր
 Մելքին գհախախ՛ս,
 Մուրքի մաւ՝ գլըգիս պերիս,
 Գշիքիս քսի չվան, ընի չգողի,
 Գերթա Օիրնգադար, գշըգիս քար,
 Պերիս շիքիս քսի դուն:
 Տավիտ թըրեգան գըրգը պմուրուք:

Էրգու կաւ գես՝ մուրքի երգարութունն ը:
 Բլոն գաննավ.
 - Ըմ հոկին ըմ կառան,
 Ըդ ի՛նչ ը վըր շան մաւ գլոխքիս:
 - Ապո՛, գդանիմ, ճոճոն շիքը ընչի չվան,
 Գերթամ Օիրնգադար, պերիմ քար, շիքիմ ընչի դուն:
 - Վըլը օսկիմ, գիդամ քսի, լա՛ն:
 Մուրքի մաւ լոբգիւ, նատավ Բուրիգ Չըլըլու վրեն,
 Կնայ Բաթմանա գարմնքի կլուխ բոռայ.
 - Արե՛ք, ապոդ եք, կնայե՛ք:
 Մեգ էլ, մեգ էլ չիկեք Սասնա վըր գոհի:
 Ապա՛դ եք, կնայե՛ք տըրեք, մտրտու պան չիդեք,
 Դուրք, դալիք, խարք պան չիդե՛ք:
 Էգան ընցան, լստգվան:
 Ըդենց շնորագաւ էղան կային:

Էգավ էլավ Ձովասար:
 Վըր քեռի Թորոս էգիր ը Խուր, Բլանուխի գողմիր,
 Էգիր ը իմացի պճավաի գոհի Մելիքի հիդ,
 Հըմը գթըլը պծեռ պարդին՝
 Գքըշը տըր թսին ու գերթը,
 - Էրթամ օկնուչուն Տավտին:
 Գերթը դեսնը՝ Տավիտ ճարտ դվիր ը:
 Ձովասար՝ ոաստ էգան իրար:
 - Թեռի՛, - ըսիւ, - Մելիքին սաղգի՛:
 Թորոս պարդին թըլիւ ըդեխ, թորգին էգան:
 Տավիտ էլավ կնայ բառվու դուն:
 - Ծոճո՛, էլի՛, - ըսիւ, - մաւ պերիր իմ,
 Էլի՛, շիքը չվան:
 - Լա՛ն, յըս գըռնա՛մ պըդի չվան շիքիմ,
 Դար ճախրագ, դուր Դունոն գշիքը քսի չվան,
 Պայծ լա՛ն, պիր գիշոհի.
 Յըս Դունոն բաղանկ գարիմ,
 Մէ միւրի մաւ ուղարգեցի կնայ, /
 Գես նուգի կողպիր էր,
 Գկողնը, շիքը հորթերուն գաք:
 Պիր գիշոհիմ, դար ըսը՝ չկողնա՛ս:
 Գիշոհիւ, հըրքմ յոտ խիդր
 Դարավ կնայ Դունոն դուն:
 Դունոն հընդեր տուո նատուգ:
 - Դունո՛, - ըսիւ, - ա՛ն պըր մաւ, շիքը ընչի չվան,
 Գելիմ Ձիրնգադար, քար պերիմ, շիքիմ ընչի դուն,
 Ըդի խըլիմ ը՝ չգողի:
 Մսրա Մելիքի մոքուքն ը,
 Հըմը չկողնա՛ս, գիշոհի իմ՝ յոթ խիդր ը:
 - Չէ՛, լա՛ն, չըմ կողնը:
 - Ծոճոն գըսնը՝ միւրարմ՝ դվի կողնի,
 Գես նուգի կողպավ ընդըր թելեն:
 - Հա՛, պքու ճոճո հոկին սըղընին եղնի:
 - Դէ՛, դէ՛, ճոճոյ պան մ՛ըսը:
 Ծիքիւ չվան:
 Տավիա էգավ դարավ:

Մէ քար հընդեր բառվու տոան տոան, չըր էլի:
 Դարավ չվան, կնայ:
 Բառաբ ըսիւ. - Լա՛ն, պղը քար քը՛2, դեսնանք
 չվան չ՛գորի՛:
 Թըլիւ պքար քըշիւ,
 Բար, ֆը՛ստ, էլավ:
 Ընգտվ առան. - Լա՛ն, քըշը՛, քըշը՛:
 Բըշի՛ւ, պերիւ արդու գողկ՛:
 - Լա՛ն, չվան հողը թուղ,
 Դանիւ, քու դադոն գվերու, յըս գըրիւմ:
 Չվան վերցույ:

Տավիտ նստավ պծին ու յա՛լա,
 Արտեն տառցիւր ը գարկին դղը:
 Վարգիւ պծին կնայ, օլրդա՛վ,
 Էգավ հըսավ Քաղվական:
 Դեսավ մէ լավ այկի, ի՛նչ էգի ը.
 Քաղվականը մալաչի դանչն ը.
 Մըլվըք հըսի՛ր ը...
 Իճավ ծիույ:
 Էրգու դանչի յառ ճարաիւ թըլիւ կեղին,
 Հըվըքիւ հըսուգ դանչիւր, գերավ,
 Էլավ ախարի վրը՝ բարգավ քնավ:
 Սըբար դարան Սանդուր խանըմին:
 Սանդուր խանըմ սառցիւրը Էստուն դարեգան.
 Ուխտ ը արի. «Մինն ընչի հախտող չեղնի,
 Յըս բլի մարտ չառնիւմ»:
 Բոբեգան շորիւր գիոխը Սանդըթ խանըմ,
 Քհակնի դղամարաու շոր,
 Չտիմագ գիոխը, պամեն մէ սրսն,
 Քիկը՝ Տավիտ հընդը քնուգ:
 Օտկով գվըրգը. - Էլի՛, Էլի՛ դեսնամ,
 Տու ի՛նճ մարտ իս, ի՛նճ ը.
 Զու հոր բախեն՛ն ը, խո վայրենի չի՛ս:
 Չտնկ գպանը, գըսը.
 - Ա՛յ մարտ, ընճի՛ գնեղենաս,
 Քոիվ գուպիս՝ գելիք գուլիք:
 - Այո՛, - գըսը, - գոի՛վ գուպիս:
 Քելին գքին պիրար մինն իրգուն,
 Քվերու պՍանդուր խանում պարգը կեղին,
 Չոք գվըրգը սրդի վրեն, օր պկուլս գորը՝
 Սանդուր խանըմ գըսը.
 - Տալի՛տ, քու ծիոք եդ քաշը, յը՛ս ախճիգ իմ:
 - Ի՛մալ, ախճիգ ի՛ս:
 - Ախճի՛գ իմ:
 Դոշիւր գպանը՝ ախճիգ ը...
 - Յըս Էրտում իմ արի,
 Մինն ընչի հախտող չեղնի՛

*Չըրքար հընդը գաննուգ, քրտիւր գըսեն. կըվր՛ տիդան, հայեր լը՛ թառվու
 քար, իպր բառաբ նը պերի: Յըս կաղիւր իմ դեսի. գողըրման դարին,
 ղընդըր Յըլըմու տուր գաննուգ, արդու գողկ (ծան. վիպասացի):*

Յըս Էստուն դարեգան ախճիգ իմ տառցի,
 Յըս մարտ չառնիւմ:
 Հիմի տու պընչի հախտեցի՛ր.
 Յըս քըվի գին, տու ընչի՛ Էրիգ:
 - Ախճի՛, վըլը լավ գըսիս:
 Էլւն կտցին դուն:
 Սանդուր խանըմ շորիւր փոխիւ,
 Իսկըքես, հուրի-փերի տառճավ:
 Էրգու օր մնայ,
 - Սանդուր խանո՛ւմ, - ըսիւ, - Էլի Էրթանք Սասուն:
 Համաչայնվավ, ի՛նճ բըղ Էնը...
 Էլան, թողին Էգան Սասուն:

Էգավ բառվու դուն,
 Կնայ Զիրնգադար:
 Ք՛գորը բազալտ քտր, պերտ գշիքը,
 (Չպերտի քըրիւր լը դեսիւ իմ, երևագայի՛ր,
 Էրգու մետր Էրգարութուն ը, մետր ու գես
 պարծրութուն շաղ ը):
 Քդանը պՍանդուր խանըմ, տըր մեն, գդեղավորվին:
 Քելի ինք նստի պծին՝ գօլրդի,
 Քիքը հըսնի Սլաթ:
 Այկիւմ՝ ըգը ըղեն, այկի, քու դուն ավրի...
 Ինչ մըլը աշխարհ սաեդչիւր ը՝ գը մեն,
 Է՛լ Սլըթը խնչուրն ը,
 Ըլ յըս ինճ կիդեն, ամեն պան ըգը:
 Քմդի բաղի մեն.
 Զընիւմ՝ խնչորենի գճարտը, թըլը կեղին,
 Դանչիւր ու թուգ գճարաը, թըլը կեղին,
 Քքաշը գո՛ւշա գուղը,
 Քելի ախարի վրեն՝ գքնի:
 Ծին հընդը բաղի մեն գարաչը:
 Սըբար գդանին Քուլփերուն:
 - Քուլփերի՛, - գըսին, - Էգիւր ը մէ ծիավոր, մդի քու բաղ,
 ճարաի խնչորի չառնիւր, պքիւր, պան չթողի.
 ճարտի, ավիւրի, խըրըքը ը արի բաղ:
 Հըմը՝ գփոխը շորիւր,
 Քհակնի դղամարաու շուր,
 Քիկը դեսնը՝ հընդը քնուգ:
 Քգարգը գողկին. - Սրի՛գը, - գըսը, - վայրենի ա՛րճ,
 Սուշ օր խուշ ը՝ ըմ Էգու վրայով չընցնի,
 Տու քը՛նի կլխանի իս,
 Օր Էգիւր իս, վայրենու նման չառնիւր ճարտի, փշորի:
 Քոիվ գուպի՛ս, Էլի՛ գուլինք:
 Քգարտի Տավիս. - Էլ քու խըժէխըժ ինչի՛ս ը,
 - Վըլը գոիվ գուպիս:
 Քելին գքին պիրար:
 Մինչև իրիգուն գուվան,
 ՉԷ՛, մութն ը:
 Տավիտ, Է՛, քրդնփճիւր ը:
 - Էլի Էրաանք ուլինք հայ,
 Նուր Էլիք լուսուն՝ գուլիք,
 Մըր գոիվ՝ գոիվ ը:

- Հա՛, լավ գրսիս:
 Գիկան հայ գուդին, բարգին քնին,
 Ղէլին առավողյան գբին պիրար,
 Դանին-պերին, քար, հնավորուչուն չկը՝
 Չըն գըռնը հախաը պիրար:
 Իրգուն գերթան քաշին, բարգին,
 Լուսուն է՛լի գբին պիրար:
 Գ՝գբին պիրար, իրանց պերնի գուրոշին մուխ ը գաբի,
 Միճն չոքիր հողի մեճն ը գթաղվին,
 Գոմշուց բեթար՝ փնչապիր ին գիկան իրար, իւա՛ջ չկը:
 Գիքը քաշ գանցնի՝
 Գվերու Գուլփերուն վըրգը կեդին.
 - Ծէ՛, առ պըսի վառեցի՛ր,
 Գաննի՛ հկամ քու հըխեն:
 - Տավի՛տ, օդա յոդ քըշ, յու ախճիգ իմ,
 - Ի՞մալ, ախճիգ ի՛ս,
 - Ախճի՛գ իմ յոսի:
 Գէլի գըսը. - Դո՛, քելը երթանք, քե՛լը:
 Գիկան դուն:
 Գուլփերին գընցնի, պուր տիմագ, շորիր գփոխը, գիքը:
 Տավիա դեսավ՝ խիւք ընցավ...

Գմնը Գուլփերու մոդ վից ամիս:
 Գուլփերին մնաց երեխով:
 Տավիտ մդաչից ըսից. «Էս Խլաթ դիխ չէ,
 Աշխարկ յոսի բոդիր իմ,
 Հըլքը նման դիխ՝ չըմ դեսի,
 Բոդի երթամ Հըլքը, սարկիմ պպերաը,
 Վերում ԿԳուլփերին,
 Վերում ԿԽանդութ խանըմ, իկամ Հըլքը՝ աբրիմ:
 Էլավ, վերուց փեժգիր.
 - Գուլփերի՛, - ըսավ, - եթե դղը եղնի՝ գ՛գաբիս թիվ,
 Թը ախճիգ եղնի՝ գթըլիս կլխու վրեն:
 Գէլի գիքը Սասուն՝ Խանդութ խանըմի քով:
 Օրմ՝ - Էրգու գմնը:
 (Էրանիգ, պըն օր յը՛ս լը կացիր եք):
 Վըլը գանճից ԿԹումուն.
 - Թումո՛, լավ քարթիգ դղեմ՝ը կդի քիպ հիդ, արե՛ք ըմ հեդ:
 Թումուն ըսից. - Միսա՛գ, քելը երթանք Տավտի հիդ:
 - Էրթանք:
 Էգաք: Էգաք Հըլքը:
 - Թումո՛, - ըսից, - առ փորը,
 Միսա՛գ, առ ճրը, տնգի պի՛ր,
 Ընքի լը քար գդրից, պերից.
 Մարա չգըռնը պոդ քըրիր վերցու:
 Թափիր ին՝ է՛լ հըլիր, ըրքընիր,
 Մէ խոսքով, պիրտը շինից,
 Բարապնիր քըշից չուրս գողմ,
 Ջպերտի առու՝ դըրգըն թողից:
 Միճնապերա առաճի անկամն ը գշիքը,
 Օր քար պան ընցու:
 Միճնապիրա բադրաստից, դասնչուրս դարի քաշից:
 Այկին՝ մըլվեք հըսի՛ր ը, թափի:

- Թումո՛, - ըսից, - մըլվեք հըլվքե՛ք, չհուդի, չախե՛ք ծպի:
 Ըմեն պան ավարդի՛ց, բոչավ, ըսից.
 - Յըս շո՛ւդ գիքամ,
 Ծադ-շադ քաշը մէ դըսնհինգ օր,
 Կերթամ պերիմ ԿԳուլփերին, Խանդութ խանըմ,
 գիքամ ըդիխ.
 - Թումո՛, - ըսից, - պըդ մըլվեք հըլվքե՛ք, չփջանը,
 ափսո՛ս ը:

Գիքը գէլի Սասուն,
 Հըքում՝ գերթը Գուլփերու եդիվ:
 Գուլփերին ը. եդիր ը դղեմ՝ը,
 Սովորագան օրուց ճարաիր ը՝
 Կացիր ը երգթեն բադրասաիլ դվի, պերի դղեն արի մեճ.
 Բնդը թիլ գաբի վրեն,
 Ըր նաֆապ հանիր ը՝ փոթիր ը:
 Պերիր ը սելի չաթու չվան՝ փաթթի վըր փորուն,
 Էրգթը օրոցքի մեճ ըր գհապը՝
 Ամեն մեգ չվնի գդոր՝ իրին գերթը:
 Կերթը պերը մէ կուանի ժնջիլ, փաթը փորի վրեն:
 Մեչցավ, օրոցքի միճուց Էլավ:
 Գուլփերին ինադ արից, շուր չգաբից թիվ:
 Ինք կինը, «Տավիա հըսավ ծիոք՝ գվերճացու»:
 - Թուխ երաը, ԿՏավիա որդելս պոնը՝ թուխ վերճացու՛.
 Յըսի քոչ ե՞ք, կնաց դեսավ ԿԽանդութ խանըմ՝
 Չըմ թա՛րգ դվից:
 Գջամփը դղին. - Լա՛ո, կնը էս քամպով Ձովըսար,
 Կնը պքի Ձովըսարով բոդի:
 Դդի անուն՝ Տավիա՞ր արի,
 Հա՛, դղեն գիքը:
 Տավիա գդեսնը՝ մէ քըհել, սիրուն դղը
 Էգավ Միվ սարու գողմից,
 Էգա՛վ Էլավ Ձովըսար:
 Գդեսնը՝ չէ՛, շուր, պա՛ն չկը թիվ.
 Գարիամարը, գոխկով գընցնի:
 Գիքը բոռը. - Տու օ՛վ իս,
 Տնի պինչ արհամարհեցիր, պըս ընցար:
 Ծեն գըրդի Խանդութ խանըմի անգաջ,
 - Ամտ՛ն, - գըսը, - Տավիա գովի պոնվավ:
 Դղեն գիճնի ճիուց՝ գ՛գբին պիրար:
 Միճն Խանդութ գէլի պերաի կլուխ՝
 Հըմը՝ գհըսնի Տավաին թըլը գծիո ու լոռդը ընդիխ:
 Տավիա մեճկ, խը՛րպ, գճարավի:
 - Մ՛յ:
 Խանդութ. - ըհը՛, - գըսը, - մեռա՛վ:
 Գ.բոռը, գվըրգը չոքերուն,
 - Տավի՛տ սպանվա՛վ:
 Վերքոն ըն գողմից.
 - Խանդութ խանը՛մ, ընչի՞ գիլաս,
 Տավիտ կնաց, Վերքո՛ն սալս մնը:

*Սեր ընդմիջարկությունը՝ Միե՛ր է, յանասացը պատասխանեց. -
 Էրգիր՝ Միե՛ր լը գըսեն, պայծ յոս մըր Թումոյից լսիր իմ՝ փոքր
 Տավիտ: Կըց տու սովորիս բադմիս:*

Խանդութ խանըմ՝ յա՛լա,
Գթըլը ուրին պերաի դագ:
Ոն ը կնայ:

Ե

Փոքր Դավիթ

Մնայ Փոքր Տավիտ. եղավ կապան,
Մարտու գողկով անցնի,
Ըդքես հանգիստ հանկ հանը՝ զընգնի գմեռնի:
Էլ հնավորուչուն չկը. Ո՛չ Բըանուխ արբիւ,
Ո՛չ Մշու տաշտ արբիւ,
Ո՛չ մըր Մասնու գավառը, ո՛չ Խութը,
Ըր հուլմեն, օր գիտվը,
Դուն ու դիխ առնը՝ գիջայու:
Էլան ժողովուրտ հըսան պիրար, ըսին.
- Էլիք էրթանք Սուրա Մխպերիգ,
Վարտաբեդին խնդրինք, էլիք ժամ ու աղոթք ենիք,
Բըլքի տստչույ՝ ըդրգը բըլեն իքը:
Էլան կնային, Վարտաբիդ ըսավ.
- Խըբար արեք Մշու տաշտ, Բըանուխ, Խլաթ,
Խութ, Մասուն,
Թըխ պոլո՛ւր մաղղով իքան, էստեխ գաննին,
Մաղաղ ենին, խունգ, մում յխին, ժամ ենին,
Բըլքի ըդույ մեճ արտարմ՝ գեղնի,
Աստվաչ գլսը պիրանց ծայնը.
Սասվաչ պըդի գբաղնջը:
Գհըվըքվին գերթան, գաղոթին...

Տավիտ գերթը Խլաթ,
Գերթը, օր ծորագով անցնի,
Միչ ժայում՝ գապավի՝
Ինք ու ծին իրարու հիդ գերթան ժայռի մեճ:
Ժայռ գիքը իրար:
Տավիտ մնայ ընդի՛խ:
Հըլը սախ ը.
Հընդը ծեռքիր, օդքիր գաբուգ:
Գըսը՝ ծին գլիպը, լիպը շղթանիր,
Էգիրը, օր գորվի,
Սվագ հինգշաբթին օր ըգանը,
Տարիսնիր պիրանց չաքուզ գպըրգին էրգթի վըր:
Ըդուք որ վարգեցին էրգթի վըր՝
Չնջիլ գնորոքվի:
Երա օր փոքր Տավիտ աուրս եգավ՝
Էրգրակունդ մարտ չմնը:
Փաստորեն քիշա ը,
Հիմի փոքր Տավիտ տուրս ը իգի,
Մտոմային ոռմբ աուրս եգավ,
Նետրոնային տուրս եգավ:
Տավիա էրգիր մարտ չթողը, սուդ պան ը...

2(2). ՄԱՍՈՒՆԸ ՏԱՎԻՏ

Տավիտ, ըր Միեր մեռավ՝
Դարան Մսըր, դվին Մելիքի մամ բըհեց:
Էրեխը էր, բըհեց:
Զիչ մը պարծրցավ, կիցավ ըդի ուժով էր, գախտեր՝
Տրեց էրգու մարտու հեղև, ըսեց.
- Կայե՛ք, դարեք վըր գարմնջին՝ քյեք մըճ կեդուն:
Էգան վըր գարմնջին, ըսեց.
- Մելի՛ք, թը՝ յը՛ս.
Պոնեց պերգուս պըրգույ պիրար,
Մըրեց մեճ ճրին ու ընցավ:
Էգավ Մասուն:
Էգավ Մասուն, պոնեցին տրին կառնեռաչ.
Մղվես քիսավ՝ պերեց,
Լաքստրագ քիսավ՝ պերեց,
Ինճու քիսավ՝ պերեց,
Իրգուն պերեց, լյեց մըճ քաղքին:
- Է՛, Էլե՛ք, ծըր ուլեր չար ին, չըմ գըրի բըհի:
Էլան՝ ջընըվըրդանք պոլոր հըվըքերը պերե,
Վապ եգան իրնը:
Իդաղ մնայ Մելիք.
Իմայտով, ըր ուժեխ ը՝ հըվըքեց, եգավ:
Էգավ՝ գողով ը գչափը պոսկին Ծենով Օհան:
Տավիտ ընդը բաով ու գորեգ արդին՝ դուշ ը գպըրգու:
Բառտով կնայ ըսեց.
- Տավի՛տ, լա՛ո, ընդը Մսրա Մելիք եգեր ը պորքով,
Օսկին քու ապոն գողով ը գչափը,
Զելը դես պուր ջար,
Էգեր իս պըմ գորե՞գ գավրիս:
Էգավ դեսավ՝ հուպիգ գողով գչապը պոսկին:
Մոավ պգող, տարդգեց կեդին,
Վերույ լյույ քիչ մը վըր չգուն՝ շրճեց,
Լյեց-թափեց:
- Հա՛, ըսեց, դնապ ը գենի՞ս պիս:
Վերույ պգող՝ ա՛ո հա կլոխ,
Տըր գերաղ գող...
Մելիք էլավ փախավ:
Փախավ, կնայ Մըսըր,
Հըվըկեց պորք, պոլոր անհաշիվ ու եգավ:
Էգավ, Տավիա հընդը էլի մըճ արդուն, դուշ ը
գպըրգու ուրին:
Էգավ օդի, բառավ կնայ, ըսեց.
- Տավի՛տ, լա՛ո, ըսեց. - Մելիք պորքով, պանով եգեր ը,
Լյեք ը վրաներ, աաշա:
Կնը՝ գոհվ ենը ըր հիդ,
Էգեր իս պըմ գորե՞գ գավրիս:
Տավիտ քըշեց սրարդին, տրեց վըր թեին՝ կնայ:
- Է՛ բալա՛մ, - ըսավ, - ըդրով գոհվ չըս ենի՛,
Կնը, տիր վըր քու հոպգա հոկուն՝
Մ՛ո պքու հոր ծին,
Չքու հոր փափախ,
Չքու հոր օղնաման,
Չքու հոր խըլիշ ու կնը՝ գոհվ:

Կնայ տրից վրը.
 Բըշից Բուռիգ Ջալալին հանեց,
 Պերեց փափախ, օթ խիդր պաւքազ քպսեց մեծին՝
 Նոր գաննաւ կլուխ:
 Չօղնաման օթ խիդր սրաւքազ քպսեց՝
 Նոր գանաւ օղվինին:
 Խըյիշ օթ փաթ եգաւ վըր միճվուն:
 - Կնը՝, - ըսեց, - քաւա՛մ,
 Կնը՝ Չատնով ախսպուր,
 Լողգվի, խմցու պըու ծին,
 Նուր քարգի քնի:
 Օր իմպար էլար՝
 Պամքազ հանիր կլխարգեն,
 Չորով իճաւ քու կլուխ,
 Օղնամներ քանդիր՝
 Չորով մղաւ քու օղվին,
 Խըյիշ մեզ փաստ՝ փորով հըսաւ վըր քու փորուն,
 Կնը՝ գոհվ, կնը՝, - ըսեց, -
 Բողբոջ սուն հընդը վըր քամպուն,
 Չը՛րգ պթուր սըրը,
 Թը գդրից ընցա՛վ,
 Ըսը. «Աճկեր տու լուսովնաս, թներ աու ուժեխնաս»,
 Թը չգդրեց՝ մէ՛րտը:
 Կնայ էնեց պըդի,
 Կնայ գոհվ, գողորեց:
 Մելիքի փորքեն չերունի մարամ՝ եգաւ, ըսաւ.
 - Տաւի՛տ, քաւամ, չէ՞ օր հըրմեզ թըժը նուր հարսի դերը,
 Մեզ դանմ՝ չուխը,
 Ժողովուրտ օրի՞ գ՝ գողորիս,
 Կնը՝ վըր Մելիքին գոհվ:
 - Ո՞ւրը Մելիք, - ըսեց:
 - Է՛, ինը վրաներու չուխը զսըրը ուրնը,
 Հըրի գրագ չգբի քթին՝ չիմնը:
 Բշեց կնայ:
 Մելիք հընդը քնուգ:
 Չարմրեց խուփ պըրգեց օղվի դագ:
 Էլաւ: Ըսեց. - Էլի՛, գոհվ էնիք,
 Թնել-մնել փարը չենը:
 - Հերտ իմո՛ւնը, թը՝ քմունը:
 Ըսեց. - քմո՛ւնը:
 Հեչաւ պծին, ֆոա՛ց,
 Բշեց կնայ հեռու ու աարծաւ եգաւ:
 Դըրք մը պըրգուց, թու էլաւ երգինք:
 Ըսեց. - Տաւիա մեռա՛վ:

Թույ իճա՛վ, Տաւիա հընդը ուր դեխ գաննուգ:
 Մեզ լը քշեց ուհո՛ւ հեռու,
 Տարծաւ եգաւ:
 Մեզ լը պըրգուց, թու էլաւ վեր:
 Ըսեց. - Տաւիա մեռա՛վ:
 Թույ իճա՛վ, Տաւիա հընդը ուր դեխ:
 Մեզ լը քշեց ուհո՛ւ հեռու,
 Տարծաւ եգաւ, մեզ լը պըրգուց:
 - Հա՛, Տաւիա մեռաւ:
 Թույ իճա՛վ, Տաւիա հընդը ուր դեխ գաննուգ:
 Էգաւ ըսեց. - Ընչի ը հերտ, թը չէ:
 Բշեց կնայ: Առանի հերտին ըր եգաւ,
 Մելիքի մամ կնայ առան, ըսեց.
 - Չըս ի՞դը պը՛ս,
 Չէ՞ պքի Մելիք հըղդար ըս հսցի,
 Դո՛ւ պըղրա խատր:
 Դվեց: Դվեց ու տարծաւ:
 Բշեց կնայ Դիարքեքի, տարծաւ պվոտվ եգաւ:
 Էգաւ, ըսեց. - Չեղ լը՝ քու քրոճ խաանը:
 Չէ՛ն լը դվեց:
 Մեզ լը քշեց, կնայ Հալաք պվոտվ եգաւ:
 Մելիք քառսուն կապ հոր շինէ մեծին,
 Բառսուն կոմշու գաշի պերէ, տրէ վըր պերնին,
 Ծաղճի քար արէ վըրեն:
 Էգաւ, Է՛մլը մամ ըսեց. - Չըս ի՞դը պըդի լը աասուն:
 - Չէ՛, - ըսեց, - պըդ մեզ գպըրգում:
 Չըրգուց: Ծաղճի քար գքաւ կլխուն՝
 Կլուխ իճաւ մըճ երգու ջվերուն:
 Ըսեց. - Թա՛փ դու պքի:
 Թափ դվեց, մեզ շրճաւ ընտեն, մեզ՝ ընտեն:
 Կնայ ըղաղ Տաւիա Բաշկեղ,
 Ուժեղ մարտա՛ գար հօն,
 Կնայ ընդուր լը ախաեց,
 Հըսը եգաւ, ուր դղան մեչցեր էր,
 Անուն արեր են Միեր:
 Էգան սար, հանդքան իրարի,
 Վերցին պիրար, վերոց-արեց կեդին.
 Տրեց կեդին գմորաեր՝
 Չանչցաւ ուր դղանը:
 Անիչեց, ըսեց. - հողի էրես վըր քպի դեխ չեղնի,
 Բդի հողի դագ աքրվիս,
 Չքպի մա՛հ չեղնի:
 Հընդը Մշու տաշա ուր պլուր:
 Գըսին՝ ծիու շեռ հընդը գիկը՝ էլի աուրս: